

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
MASTER IN BUSINESS ADMINISTRATION

Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση
Επιχειρήσεων

Διπλωματική Εργασία

**Αφερεγγυότητα Επιχειρήσεων: Τα εργαλεία της Εξυγίανσης και της
Ειδικής Διαχείρισης.**

Της

Μαρίας Καλίτση του Ανδρέα

Επιβλέπων Καθηγητής: Σουμπενιώτης Δημήτριος

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος στη
Διοίκηση Επιχειρήσεων, με εξειδίκευση στη Χρηματοοικονομική Διοίκηση

-Σεπτέμβριος 2021-

Στην Πασχαλιώ και τη Μαρία

Ευχαριστίες

Για την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Σουμπενιώτη Δημήτριο για τη συνεργασία και την πολύτιμη καθοδήγηση του. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την υποστήριξη τους όλα τα έτη σπουδών μου και κυρίως την ελευθερία που μου παρείχαν σε όλες τις επιλογές μου. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω και την αγαπημένη μου φίλη Σταυρούλα, για τη στήριξη και την υπομονή της κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας αποτελεί η αφερεγγυότητα των επιχειρήσεων και τα εργαλεία της εξυγίανσης και ειδικής διαχείρισης. Αρχικά, επιχειρείται μία επισκόπηση ενδείξεων και κριτηρίων της αφερεγγυότητας σύμφωνα με το νόμο και τη χρηματοοικονομική ανάλυση. Έπειτα παρουσιάζεται η διαδικασία της εξυγίανσης, οι προϋποθέσεις υπαγωγής, τα προβλήματα κατά την εφαρμογή του σχετικού νόμου και η πρακτική αντιμετώπισή τους. Στη συνέχεια, αναλύεται το πλαίσιο της ειδικής διαχείρισης, οι διαφορές με την εξυγίανση και τα προβλήματα που κλήθηκε να λύσει η νομολογία και η πράξη, ενώ παρουσιάζονται και οι πρόσφατες νομοθετικές εξελίξεις. Τέλος, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από την εφαρμογή των διαδικασιών και προτάσεις βελτίωσης της αποδοτικότητάς τους.

Λέξεις-Κλειδιά: Αφερεγγυότητα, Εξυγίανση, Ειδική Διαχείριση, Αναδιάρθρωση Επιχειρήσεων, Χρηματοοικονομική Ανάλυση.

Abstract

The object of the present thesis is the insolvency of the enterprises and the tools of the resolution and special management. Initially, an overview of insolvency indications and criteria in accordance with the law and the financial analysis is attempted. Then the process of resolution is presented, the conditions, the problems in the implementation of the relevant law and their practical solution. Thus, the framework of special management, the differences with the consolidation and the problems that the case law and the practice were called to solve are analyzed, while are presented the recent legislative developments. In addition, the conclusions from the implementation of the procedures and suggestions for improving their efficiency are presented.

Keywords: Insolvency, Resolution, Reorganization, Special Management, Turnaround strategies, financial statement analysis.

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	σελ. 3
Περίληψη.....	σελ. 4
Abstract.....	σελ. 5
Εισαγωγή	σελ. 8

Κεφάλαιο 1^ο: Ο όρος της Αφερεγγυότητας-Πότε μία επιχείρηση χαρακτηρίζεται ως αφερέγγυα; .....

1.1. Η Αφερεγγυότητα ως νομική έννοια, διάκριση από συναφείς όρους.....	σελ. 9
1.2. Η Αφερεγγυότητα ως χρηματοοικονομική έννοια.....	σελ. 12
1.2.1. Η διάγνωση της Αφερεγγυότητας μέσω δεικτών	σελ. 14

Κεφάλαιο 2^ο: Η διαδικασία της εξυγίανσης.....

2.1. Ιστορική επισκόπηση της εξυγιαντικής νομοθεσίας στην Ελλάδα.....	σελ. 17
2.2. Σύνοψη παρουσίαση της διαδικασίας εξυγίανσης-Μέσα και Σκοποί.....	σελ. 21
2.2.1. Προϋποθέσεις υπαγωγής στη διαδικασία εξυγίανσης- Νομιμοποίηση- Παραδεκτό....	σελ. 25
2.2.2. Η απαιτούμενη πλειοψηφία των δανειστών.....	σελ. 29
2.2.3. Περιεχόμενο της συμφωνίας.....	σελ. 31
2.2.4. Επικύρωση της συμφωνίας από το δικαστήριο-Αποτελέσματα.....	σελ. 33
2.2.5. Ακύρωση-Ματαίωση της συμφωνίας εξυγίανσης.....	σελ. 39
2.2.6. Ειδικότερα: Το ζήτημα της μετοχικής κωλυσιεργίας και της αναστολής των διωκτικών μέτρων.....	σελ. 40

Κεφάλαιο 3^ο: Η διαδικασία της ειδικής διαχείρισης.....

3.1. Εισαγωγικά.....	σελ. 49
3.2. Προϋποθέσεις υπαγωγής στη διαδικασία.....	σελ. 50
3.3. Εκδίκαση της αίτησης- Προληπτικά μέτρα- Έκδοση απόφασης- Αποτελέσματα...	σελ. 54
3.4. Η διαδικασία της ειδικής διαχείρισης από τον διαχειριστή.....	σελ. 57
3.5. Συμπεράσματα.....	σελ. 62

Τελικά Συμπεράσματα.....σελ. 64

Βιβλιογραφία.....σελ. 65

Εισαγωγή.

Η οικονομική κρίση των τελευταίων ετών, η έλλειψη κουλούρας διοίκησης και το αφιλόξενο ομολογουμένως επενδυτικό και φορολογικό περιβάλλον οδήγησαν πληθώρα επιχειρήσεων στη χώρα μας σε κατάσταση αφερεγγυότητας. Το γεγονός αυτό οδηγεί στον προβληματισμό σχετικά με τα αίτια, τη διάγνωση και τον τρόπο αντιμετώπισης της αφερεγγυότητας.

Ως προς τη διάγνωση της αφερεγγυότητας, οδηγό σε αυτό αποτελούν κυρίως οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης και η ανάλυση αυτών με δείκτες, υπό τα δεδομένα της εκάστοτε συνθήκης. Ενδείξεις αφερεγγυότητας παρέχει και ο νόμος και η πρακτική των επιχειρήσεων.

Οι γνωστές στρατηγικές αναδιάρθρωσης/διάσωσης επιχειρήσεων¹ αποτελούν σίγουρα ένα μέσο αντιμετώπισης της αφερεγγυότητας, όμως και ο Έλληνας νομοθέτης διαχρονικά προσπάθησε να εγκαθιδρύσει μηχανισμούς διάσωσης διεπόμενους από όρους και προϋποθέσεις υπό τη δικαστική συνδρομή, ενίοτε υπό την εποπτεία του κράτους.

Η παρούσα εργασία ασχολείται με το ζήτημα της ανίχνευσης της αφερεγγυότητας και με δύο από τα ποικίλα μέσα αντιμετώπισης που έχει θεσμοθετήσει ο νομοθέτης, την εξυγίανση και την ειδική διαχείριση. Αναλύονται οι σχετικές διαδικασίες και προτείνονται βελτιώσεις επί των εντοπιζόμενων προβλημάτων εφαρμογής.

---

¹ Βλ. ενδεικτικά *Β. Παπαδάκη*, Στρατηγική των Επιχειρήσεων: Ελληνική και Διεθνής Εμπειρία, εκδ. Μπένου 2012, σελ. 307 κ.ε.

Κεφάλαιο 1^ο

Ο όρος της Αφερεγγυότητας-Πότε μία επιχείρηση χαρακτηρίζεται ως αφερέγγυα;

1.1. Η Αφερεγγυότητα ως νομική έννοια, διάκριση από συναφείς όρους.

Σε νομικό επίπεδο η αφερεγγυότητα ταυτίζεται συνήθως με την παύση πληρωμών, δηλαδή τη μόνιμη και γενική αδυναμία του εμπόρου να εκπληρώσει τα απαιτητά εμπορικά του χρέη². Όπως όμως ορθά, κατά τη γνώμη μας, παρατηρείται³, η παύση πληρωμών θεωρείται μία μορφή αφερεγγυότητας και δεν ταυτίζεται αποκλειστικά με αυτήν, καθώς ως αφερεγγυότητα νοείται η υποχρέωση που προκύπτει από την υπεροχή του παθητικού έναντι του ενεργητικού της επιχείρησης.

Στη συναλλακτική πρακτική η αφερεγγυότητα έχει ταυτιστεί με την έλλειψη ρευστότητας, άλλως την ταμειακή ασφυξία⁴, ενώ κατά τη γερμανική νομολογία⁵ αφερεγγυότητα ανιχνεύεται σε περίπτωση έλλειψης περιουσιακών στοιχείων που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την εξασφάλιση ρευστότητας.

Σε επίπεδο επιχειρηματικής συμπεριφοράς και εταιρικής διακυβέρνησης, η αφερεγγυότητα λειτουργεί αρχικά ως ένας περιορισμός σε αυτήν, καθώς ο οφειλέτης υπό τον κίνδυνο αυτής παγιδεύει τα περιουσιακά του στοιχεία και δεν τα χρησιμοποιεί για την άσκηση της παραγωγικής του δραστηριότητας.

Ως ζήτημα εταιρικής διακυβέρνησης, η αφερεγγυότητα αποτελεί έναν επιχειρηματικό κίνδυνο, έναν οικονομικό κίνδυνο που η ανεπιτυχής αντιμετώπισή του μπορεί να οδηγήσει σε θάνατο την επιχείρηση. Είναι δε υποχρέωση των μελών της διοίκησης να διαχειριστούν τον κίνδυνο αφερεγγυότητας, να εξασφαλίσουν την επαρκή χρηματοδότηση της εταιρίας μέχρι την αφερεγγυότητα και σε περίπτωση

---

² Δ. Αυγητίδης, Ο Πτωχευτικός Κώδικας του 2007-Η αλλαγή κατεύθυνσης του ελληνικού δικαίου αφερεγγυότητας, ΕΕμπΔ 2007, σελ. 543.

³ Α. Λιακόπουλος, Δίκαιο εξυγίανσης και εκκαθάρισης επιχειρήσεων, Π.Ν. Σάκκουλας, 1994, σελ. 115.

⁴ Βλ. σχετικά Α. Οικονόμου, Προφύλαξη από την αφερεγγυότητα, διαχείριση κινδύνων και εταιρική διακυβέρνηση στο 23^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ελλήνων Εμπορικόλογων-Η αντιμετώπιση της αφερεγγυότητας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2014, σελ. 74.

⁵ Α. Μικρουλέα κ. ο.π., Όρια δράσης και Ευθύνη των Εταιρικών Διοικητών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2013, σελ. 122.

επέλευσης αυτής να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση αυτής, σύμφωνα με τον *business judgement rule*. Σύμφωνα δε με αυτόν, ο εταιρικός διοικητής οφείλει να ενεργεί σύμφωνα με την καλή πίστη και το εταιρικό συμφέρον, παρέχοντας επαρκή ενημέρωση και αναλαμβάνοντας μέτρα εξυγίανσης σε περίπτωση ανίχνευσης αφερεγγυότητας.

Η αφερεγγυότητα μολοντί χρησιμοποιείται και στην πτωχευτική νομοθεσία, δεν ορίζεται αυστηρά εννοιολογικά νομικά και πρακτικά αντικαθίσταται από άλλες έννοιες, με ταυτόσημο όμως περιεχόμενο την πραγματικότητα της έλλειψης ρευστότητας. Για την υπαγωγή στον πτωχευτικό νόμο (σήμερα ο Ν. 4378/2020) απαιτείται να υπάρχουν οφειλές που να οδηγούν σε αφερεγγυότητα του οφειλέτη, να υπάρχει κίνδυνος αφερεγγυότητας, πιθανότητα αφερεγγυότητας, να υπάρχει παύση πληρωμών, ή να βρίσκεται το πρόσωπο σε παρούσα ή επαπειλούμενη αδυναμία εκπλήρωσης των ληξιπρόθεσμων χρηματικών υποχρεώσεών του.

Σύμφωνα με τον Σ. Ψυχομάνη⁶, η αφερεγγυότητα μεταφράζεται ως γενική και μόνιμη αδυναμία εκπλήρωσης ληξιπρόθεσμων χρηματικών υποχρεώσεων, η οποία είτε είναι υφιστάμενη και να έχει ήδη οδηγήσει σε παύση πληρωμών, είτε να είναι επαπειλούμενη, ούτως ώστε να υπάρχει κίνδυνος επέλευσης αυτής κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων.

Ως αδυναμία πληρωμών νοείται η πραγματική κατάσταση πτώχευσης, όταν δηλαδή ο οφειλέτης στερείται μόνιμα των μέσων πληρωμής που είναι απαραίτητα για να εκπληρώνει γενικά, άμεσα και με τρόπο πλήρη τις ληξιπρόθεσμες χρηματικές υποχρεώσεις. Πρόκειται δηλαδή για αυτό που παραπάνω αναφέρθηκε ως έλλειψη ρευστότητας. Χαρακτηριστικά της αδυναμίας πληρωμών είναι η μονιμότητα και η γενικότητα, ώστε αυτή να διαγιγνώσκεται με βεβαιότητα όταν ο οφειλέτης δεν ανταποκρίνεται στις ληξιπρόθεσμες χρηματικές υποχρεώσεις του για ένα σημαντικό χρονικό διάστημα και όχι πρόσκαιρα και παροδικά. Περαιτέρω, η αδυναμία θα πρέπει να είναι γενική, ώστε ο οφειλέτης να μην εκπληρώνει γενικά τις υποχρεώσεις του αναλόγως με τον κύκλο εργασιών του και την εκάστοτε επιχειρηματική πρακτική του κλάδου, ενώ γενική αδυναμία υφίσταται και όταν δεν ικανοποιείται ένα χρέος,

---

⁶ Σ. Ψυχομάνης, Πτωχευτικό Δίκαιο (Με βάση το Νόμο 4738/2020), εκδ. Σάκκουλα, 2021, σελ. 57.

όταν αυτό λόγω ποσού αποτελεί το σημαντικότερο ποσοτικά και ποιοτικά χρέος. Επιλεκτική ικανοποίηση χρεών δεν αίρει τον γενικό χαρακτήρα της αδυναμίας. Επισημαίνεται δε ότι αδυναμία πληρωμής δεν συνεπάγεται έλλειψη περιουσίας, αλλά έλλειψη ή αδυναμία εξεύρεσης ρευστότητας κατά τον κρίσιμο χρόνο εκπλήρωσης των χρηματικών υποχρεώσεων⁷.

Η επαπειλούμενη αδυναμία πληρωμών συνεπάγεται τον κίνδυνο να περιέλθει ένας οφειλέτης σε κατάσταση μόνιμης και γενικής αδυναμίας πληρωμών κατά τα παραπάνω. Μάλιστα τον κίνδυνο αυτόν τον διαπιστώνει ο οφειλέτης είτε από την εικόνα των οικονομικών του καταστάσεων, είτε από ενέργειες αναγκαστικής εκτέλεσης εναντίον του και γενικά από στοιχεία που δυσχεραίνουν σε τέτοιο βαθμό την άσκηση της δραστηριότητάς του, ώστε να φαίνεται ως αναπόδραστο το αποτέλεσμα της αδυναμίας πληρωμών.

Ως παύση πληρωμών νοείται η εξωτερικευμένη μη εκπλήρωση των ληξιπρόθεσμων χρηματικών υποχρεώσεων του οφειλέτη κατά τρόπο γενικό και μόνιμο, η μη αυτή εκπλήρωση οφείλεται στην παύση πληρωμών. Επισημαίνεται ότι ως κατάσταση η παύση πληρωμών είναι αποτέλεσμα της αφερεγγυότητας και συγκεκριμένα της ανεπιτυχούς αντιμετώπισης αυτής εκ μέρους της επιχείρησης. Κρίσιμο είναι το στοιχείο της εξωτερίκευσης, να δημιουργεί δηλαδή ο οφειλέτης στον κύκλο του την εντύπωση ότι αδυνατεί να εξοφλήσει τα ληξιπρόθεσμα χρέη του. Ενδεικτικά η παύση πληρωμών εκδηλώνεται με γνωστοποίηση της αδυναμίας με ομολογίες-παραδοχές είτε εγγράφως, είτε προφορικά, αιτήματα διακανονισμών με πιστωτές που δεν τηρούνται, η εξαφάνιση του οφειλέτη, κλείσιμο του καταστήματος ή ταμείου της επιχείρησης, μη πληρωμή μισθών, ασφαλιστικών εισφορών προσωπικού, φόρων και βεβαιωμένων οφειλών προς το Δημόσιο, διαταγές πληρωμής και τελεσίδικες καταψηφιστικές δικαστικές αποφάσεις για χρηματικές οφειλές⁸.

Περαιτέρω, ως πιθανότητα ή κίνδυνος αφερεγγυότητας νοείται και πάλι η προοπτική αδυναμίας πληρωμών κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων⁹. Πρόκειται

---

⁷ Ν. Ρόκας, Στοιχεία Πτωχευτικού Δικαίου, Α.Ν. Σάκκουλας, 1996, σελ. 13.

⁸ Λ. Κοτσίρης, Πτωχευτικό Δίκαιο, εκδ. Σάκκουλα, 2016, σελ. 183.

⁹ Βλ. ως άνω Σ. Ψυχομάνης, σελ. 60.

δηλαδή για την περίπτωση της πρώιμης επαπειλούμενης αδυναμίας πληρωμών, η οποία και θα πρέπει να προβλέπεται με βεβαιότητα όταν η επιχείρηση αντιμετωπίζει οικονομικά προβλήματα, τα οποία κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων δημιουργούν τον κίνδυνο να επέλθει και αδυναμία πληρωμών¹⁰.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι μολονότι ο νομοθέτης χρησιμοποιεί διάφορους όρους για την αφερεγγυότητα, κοινή συνισταμένη όλων είναι η έλλειψη ρευστότητας που οδηγεί στην αδυναμία πληρωμής των ληξιπρόθεσμων χρεών. Ως προς τη διάγνωση αυτής πέραν των ενδεικτικών γεγονότων που παραπάνω αναφέρθηκαν και της πρακτικής διάγνωσης από τον κύκλο των συναλλαγών, κρίσιμες είναι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις του οφειλέτη και η ερμηνεία αυτών, όπως αμέσως παρακάτω θα αναλυθεί.

1.2. Η Αφερεγγυότητα ως χρηματοοικονομική έννοια.

Παραπάνω αναλύθηκε η έννοια της αφερεγγυότητας και των συναφών όρων που χρησιμοποιεί ο Έλληνας νομοθέτης, προκειμένου να εφαρμοστεί η πτωχευτική νομοθεσία. Πέραν όμως των ως άνω ενδείξεων και πραγματικών περιστατικών, η συνδρομή των οποίων χαρακτηρίζει μία επιχείρηση ως αφερέγγυα, η ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων παρουσιάζεται ως ένα ακόμη σημαντικό εργαλείο στην ανίχνευση της αφερεγγυότητας ή του κινδύνου αυτής.

Η ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων έχει διττό ρόλο και σημασία, καθώς αφενός η διοίκηση μπορεί να διαγνώσει την αφερεγγυότητα σε ένα πρώιμο στάδιο και να λάβει μέτρα μέσω στρατηγικών αναδιάρθρωσης σώζοντας την επιχείρηση ως σύνολο, αφετέρου και οι αντισυμβαλλόμενοι μπορούν να λαμβάνουν γνώση της κατάστασης της επιχείρησης, ώστε να επιλέγουν τους κατάλληλους όρους συνεργασίας, διασφαλίζοντας και τη εύρυθμη λειτουργία της δικής τους επιχείρησης.

---

¹⁰ Α. Παϊζής, Η πιθανότητα αφερεγγυότητας ως προϋπόθεση υπαγωγής στη διαδικασία εξυγίανσης-Μία πρώτη ερμηνευτική προσέγγιση, ΔΕΕ 2016, σελ. 10.

Περαιτέρω, χρηματοοικονομικές ενδείξεις που μπορούν να οδηγήσουν στην αφερεγγυότητα μίας επιχείρησης είναι μεταξύ άλλων¹¹:

- Αυξημένες ζημίες για μεγάλο χρονικό διάστημα,
- Η επιχείρηση ανταπεξέρχεται με μεγάλη δυσκολία στις υποχρεώσεις της έναντι πιστωτών, ή δεν είναι πλέον σε θέση να ανταποκριθεί,
- Δυσκολία στην ακριβόχρονη πληρωμή φόρων και οφειλών προς το Δημόσιο,
- Αυξημένες ζημίες σε σημαντικά έργα που ανέλαβε η επιχείρηση,
- Μείωση της αξιοπιστίας σε δανειστές,
- Μη αποδοτικότητα τμημάτων επιχείρησης.

Οι παραπάνω ενδείξεις συνδέονται με την κατάσταση της χρηματοοικονομικής δυσπραγίας στην οποία επέρχεται μία επιχείρηση όταν οι λειτουργικές ταμειακές ροές της δεν είναι επαρκείς για να ικανοποιήσουν τις τρέχουσες υποχρεώσεις της, είτε αυτές αφορούν τρίτους, είτε τοκοχρεολύσια, με αποτέλεσμα η διοίκηση να οφείλει, σύμφωνα και με τον κανόνα του *business judgement rule*, να προβεί σε διορθωτικές ενέργειες¹².

Χρήσιμα στην ανίχνευση της αφερεγγυότητας είναι και τα Τραπεζικά Κριτήρια Αξιολόγησης Φερεγγυότητας¹³, σύμφωνα με τα οποία τυπικές ενδείξεις αποτελούν:

- Ελλιπείς προϋπολογισμοί,
- Προβλήματα ρευστότητας, αρνητικές προβλέψεις για επόμενες χρήσεις,
- Καθυστέρηση ή αδυναμία καταβολής οφειλών προς το Δημόσιο,
- Αύξηση του χρόνου αποπληρωμής των πιστωτών,
- Προβληματική τήρηση λογιστικών βιβλίων,
- Μέγιστη χρήση του ορίου υπερανάληψης,
- Έκδοση και κυκλοφορία ακάλυπτων επιταγών,
- Επιδείνωση των όρων πίστωσης από δανειστές και

---

¹¹ Μ. Καδόγλου και Δ. Παπαδόπουλος, Εταιρική αναδιάρθρωση (corporate restructuring) στο πλαίσιο της διεθνούς βιβλιογραφίας και της ελληνικής πραγματικότητας (άρ. 9, παρ. 2 Ν. 3299/2004), Επιχείρηση 2011, σελ.685.

¹² Για τη χρηματοοικονομική δυσπραγία βλ. Δ. Παπαδόπουλος, Ο προσδιορισμός της αξίας-φήμης και πελατείας υπερχρεωμένων-μη βιώσιμων επιχειρήσεων, Επιχείρηση 2017, σελ. 755.

¹³ Όπως αναφέρονται από τη Ν. Τζάκου-Λαμπροπούλου στο Η ανίχνευση της αφερεγγυότητας, στο 23^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ελλήνων Εμπορικόλογων-Η αντιμετώπιση της αφερεγγυότητας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2014, σελ. 55 κ.ε.

- Σημαντικές από άποψη ποσού δικαστικές διαδικασίες κατά της επιχείρησης.

Ειδικότερα, ενδείξεις αφερεγγυότητας ή χρηματοοικονομικής δυσπραγίας κατ' άλλη ορολογία είναι και η ύπαρξη μακροχρόνιων αρνητικών κερδών ανά μετοχή, συσσωρευμένα αρνητικά κέρδη για τουλάχιστον τριετές διάστημα¹⁴, μείωση ταμειακής ροής από τις συνεχιζόμενες επιχειρηματικές δραστηριότητες από θετική σε αρνητική, σε συνεχόμενες χρήσεις¹⁵, η ταμειακή ροή από λειτουργικές δραστηριότητες είναι μικρότερη από τις τρέχουσες λήξεις των μακροπρόθεσμων δανείων¹⁶.

1.2.1. Η διάγνωση της Αφερεγγυότητας μέσω δεικτών.

Χρήσιμη για τη διάγνωση της αφερεγγυότητας είναι και η ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων μέσω της σύγκρισης δεικτών. Οι δείκτες ρευστότητας εξετάζουν την ικανότητα της επιχείρησης να ανταπεξέρχεται στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Κρίσιμος ο δείκτης γενικής ρευστότητας, ο οποίος υπολογίζεται ως το πηλίκο του κυκλοφορούντος ενεργητικού (ταμείο + απαιτήσεις + αποθέματα) προς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.

Δείκτης γενικής ρευστότητας κάτω της μονάδας μπορεί να αποτελεί μία πρώτη σοβαρή ένδειξη χρηματοοικονομικής δυσπραγίας¹⁷. Περαιτέρω και ο δείκτης άμεσης ρευστότητας που υπολογίζεται ως το πηλίκο του αθροίσματος ταμείου και απαιτήσεων προς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, αποτελεί ένα κριτήριο για τη διάγνωση της αφερεγγυότητας, καθώς δείχνει αν μπορεί η επιχείρηση να καλύψει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της με τα άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία του ενεργητικού της. Ένας δείκτης άμεσης ρευστότητας κάτω της μονάδας, αποτελεί

---

¹⁴ N. T. Hill, S.E. Perry και S. Andres, Evaluating Firms in Financial Distress: an event history analysis, όπως αναφέρεται από Δ. Παπαδόπουλο, ως άνω, Επιχείρηση 2017, σελ. 759.

¹⁵ S. Parker, G.F. Peters και H.F. Turesky, Corporate Governance and Corporate Failure: a survival analysis, όπως αναφέρεται από Δ. Παπαδόπουλο, ως άνω, Επιχείρηση 2017, σελ. 759.

¹⁶ Δ. Παπαδόπουλος, ως άνω, σελ. 759.

¹⁷ Μπορεί όμως και να είναι αποτέλεσμα ενός ευέλικτου κύκλου κεφαλαίου κίνησης με ισχυρές λειτουργικές ταμειακές ροές και αποτελεσματική διαχείριση της εφοδιαστικής αλυσίδας, όπως επισημαίνεται από Δ. Σουμπενιώτη και Ι. Ταμπακούδη στο Σύγχρονη Χρηματοοικονομική Ανάλυση και Επενδύσεις, εκδ. ΝΑΜΑΤΑ, 2017, σελ. 407.

επίσης μία πρώτη ένδειξη αφερεγγυότητας, εκτός αν πρόκειται για *επιχείρηση leader* που λόγω της θέσης της λαμβάνει υψηλή πίστωση από τους δανειστές της.

Ως προς τους δείκτες δραστηριότητας, χρήσιμοι εν προκειμένω είναι κυρίως οι δείκτες διαχείρισης κεφαλαίου κίνησης, οι οποίοι δείχνουν την ικανότητα της επιχείρησης να δημιουργεί έσοδα από το κυκλοφορούν ενεργητικό, στοιχείο που αντανακλάται στην κερδοφορία. Σημαντικός είναι ο δείκτης κύκλου εργασιών κεφαλαίου κίνησης, που αποτελεί το πηλίκο των πωλήσεων προς το καθαρό κεφάλαιο κίνησης και δείχνει την ικανότητα της επιχείρησης να λειτουργεί βραχυπρόθεσμα χωρίς εξωτερική χρηματοδότηση. Χαμηλός δείκτης σε σύγκριση με εκείνους επιχειρήσεων του κλάδου αποτελεί ένδειξη αφερεγγυότητας.

Σημαντικός είναι και ο δείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας προμηθευτών, ο οποίος υπολογίζεται ως το πηλίκο αγορών (κόστος πωληθέντων + τελικό απόθεμα – αρχικό απόθεμα) προς προμηθευτές και δείχνει την ταχύτητα με την οποία η επιχείρηση εξοφλεί τους πιστωτές της. Χαμηλές τιμές του δείκτη υποδεικνύουν πρόβλημα ρευστότητας, καθώς η επιχείρηση εξοφλεί ανά μεγάλα διαστήματα προμηθευτές της.

Περαιτέρω, ιδιαίτερα σημαντικοί είναι και οι δείκτες χρέους και μακροπρόθεσμης φερεγγυότητας που δείχνουν πόσο η επιχείρηση χρησιμοποιεί χρέος για τη χρηματοδότηση της δραστηριότητάς της και την ικανότητα εξυπηρέτησης του τρέχοντος χρέους. Ο δείκτης χρέους (συνολικό χρέος : συνολικό ενεργητικό) δείχνει την ικανότητα της επιχείρησης να ανταπεξέρχεται στις υποχρεώσεις της, συνεπώς υψηλές τιμές του δείκτη μπορούν να αποτελέσουν μία ένδειξη κινδύνου αφερεγγυότητας, καθώς υποδεικνύει υψηλή εξάρτηση από εξωτερικό δανεισμό και τους εντεύθεν κινδύνους αυτού.

Κρίσιμος και ο δείκτης κεφαλαιοποίησης (πηλίκο μακροπρόθεσμου χρέους προς το άθροισμα αυτού και των ιδίων κεφαλαίων), καθώς υψηλές τιμές του δείκτη μεταφράζονται σε κίνδυνο αφερεγγυότητας. Ιδιαίτερα σημαντικός είναι και ο δείκτης EBITDA (πηλίκο Κέρδη προ Φόρων, Τόκων και Αποσβέσεων προς Τόκους), ο οποίος δείχνει την ικανότητα της επιχείρησης να αποπληρώνει τόκους από τα λειτουργικά της κέρδη. Χαμηλότερες του 1,5 τιμές αποτελούν ένδειξη αφερεγγυότητας.

Από όσα παραπάνω εκτέθηκαν καθίσταται σαφής ο σημαντικός ρόλος της ανάλυσης των οικονομικών καταστάσεων μέσω δεικτών στη διάγνωση της αφερεγγυότητας, ώστε να αντιμετωπιστεί αυτή άμεσα και επαρκώς από τη διοίκηση. Ωστόσο, είναι κρίσιμο να επισημανθεί ότι για την παραδοχή της κατάστασης αφερεγγυότητας της επιχείρησης, θα πρέπει να γίνεται συνδυαστικός έλεγχος και ανάλυση των ροών και του εξωτερικού περιβάλλοντος. Είναι δε επόμενο το ερώτημα πώς μπορεί μία επιχείρηση να αντιμετωπίσει την αφερεγγυότητα. Πέραν των κλασικών στρατηγικών αναδιάρθρωσης, έχουν θεσμοθετηθεί οι διαδικασίες της εξυγίανσης και της ειδικής διαχείρισης, οι οποίες παρακάτω αναλύονται.

Κεφάλαιο 2^ο

Η διαδικασία της εξυγίανσης.

2.1. Ιστορική επισκόπηση της εξυγιαντικής νομοθεσίας στην Ελλάδα.

Ο μελαγχολικός, όπως χαρακτηρίζεται¹⁸ κλάδος του Πτωχευτικού Δικαίου ή δικαίου της αφερεγγυότητας, ενεργοποιείται όταν ο οφειλέτης βρίσκεται σε τόσο κρίσιμη οικονομική κατάσταση, ώστε να μην είναι σε θέση πια να εξοφλεί τα χρέη του. Η ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου κλάδου έγκειται στο ότι οι δυναμικές στάθμισης των αντικρουόμενων συμφερόντων είναι πιο έντονες από οποιονδήποτε άλλο δικαϊκό κλάδο. Ειδικότερα, τόσο οι πιστωτές, όσο και οι εργαζόμενοι, αλλά και ο ίδιος οφειλέτης στοχεύουν σε διαφορετικούς σκοπούς, οι μεν εργαζόμενοι να διατηρήσουν τις θέσεις εργασίας τους, το Δημόσιο να εισπράττει τις απαιτήσεις του (φορολογικές και ασφαλιστικές), ώστε να αναπτύσσεται περαιτέρω η οικονομία, ο οφειλέτης να διατηρήσει την επιχείρησή του και την αρχική του εισφορά (ίδιο κεφάλαιο) και οι πιστωτές να «προλάβουν» να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις τους, προσπαθώντας να ανιχνεύσουν πριν από άλλους τα εναπομείναντα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη.

Κατά γενική ομολογία¹⁹, η πτωχευτική νομοθεσία στην Ελλάδα διαχρονικά αποτύγγανε να ρυθμίσει τα ως άνω αντικρουόμενα συμφέροντα. Είναι ενδεικτικό, ότι ο πρώτος ενοποιημένος κωδικοποιημένος Πτωχευτικός Κώδικας ψηφίστηκε το 2007 (ν. 3588, όπως σήμερα ισχύει) και μέχρι σήμερα έχει υποστεί αλλεπάλληλες τροποποιήσεις²⁰ με σκοπό να αποβάλει τον εκκαθαριστικό χαρακτήρα και να λειτουργήσει ως εργαλείο της διάσωσης του οφειλέτη. Συγκεκριμένα, ήδη από το 1835, οπότε και εντοπίζονται οι πρώτες νομοθετικές ρυθμίσεις περί πτώχευσης μέχρι και πρόσφατα, σαφής σκοπός του πτωχευτικού νομοθέτη ήταν η θεσμοθέτηση μίας διαδικασίας ρευστοποίησης της περιουσίας του οφειλέτη και σύμμετρης συλλογικής ικανοποίησης των δανειστών. Μάλιστα, προτεραιότητα του νομοθέτη ήταν

¹⁸ *Ε. Περάκης*, Πτωχευτικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, 2017, σελ.2 κ.ε.

¹⁹ Βλ. κριτική σε *Δ. Αυγητίδης* κ. ο.π., Ο πτωχευτικός κώδικας του 2007, ΕΕμπΔ 2007, σελ. 542 κ.ε. και *Ε. Περάκης*, ως άνω.

²⁰ Με τους ν. 3858/2010, 4013/2011, 4055/2012, 4072/2012, 4336/2015 και 4446/2016.

αποκλειστικά η ικανοποίηση των πιστωτών, ακόμα και εις βάρος των λοιπών εμπλεκόμενων μερών, ενώ εξέλειπε οποιαδήποτε διαδικασία-σενάριο διάσωσης της επιχείρησης, καθώς εξέφραζε την παραδοσιακή αντίληψη ότι «ο πτωχεύσας είναι δόλιος» (“fallitus est fraudator”).

Ενόψει της κριτικής που ασκήθηκε στο παραπάνω μοντέλο, υιοθετήθηκε η αντίληψη ότι η διάσωση της επιχείρησης είναι η μόνη οπτική που μπορεί να λειτουργήσει θετικά για το σύνολο των εμπλεκόμενων. Για το συμφέρον του Δημοσίου, καθώς δεν χάνεται μία παραγωγική μονάδα που μπορεί να συνεισφέρει στον κρατικό προϋπολογισμό, για τους εργαζομένους που διατηρούν τις θέσεις εργασίας τους, αλλά και των ίδιων των δανειστών που ενδεχομένως να ικανοποιήσουν σε μεγαλύτερο βαθμό τις απαιτήσεις τους με την επιχείρηση εν λειτουργία, παρά με τη βίαιη ρευστοποίηση αυτής.

Η πρώτη²¹ σημαντική νομοθετική προσπάθεια εισαγωγής εξυγιαντικής διαδικασίας στην Ελλάδα, εντοπίζεται στο ν. 1386/1983 για τις προβληματικές επιχειρήσεις επί κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ²², ο οποίος προσανατολίστηκε σε μία κρατικά εποπτευόμενη διαδικασία εξυγίανσης των προβληματικών επιχειρήσεων μέσω του Οργανισμού Οικονομικής Ανασυγκρότησης ΑΕ (ΟΑΕ ΑΕ), ο οποίος τελούσε υπό την εποπτεία του Υπουργού Ανάπτυξης και πρακτικά αναλάμβανε τη διοίκηση των προβληματικών επιχειρήσεων. Η επιλογή του νομοθέτη να αναλαμβάνει ουσιαστικά το Δημόσιο τη διοίκηση επιχειρήσεων και να εκτοπίζει τους διοικητές αυτών μέσω της αναγκαστικής αύξησης του κεφαλαίου, κατά τη γνώμη μου, αντανακλούν τις γενικότερες πολιτικές πρωτοβουλίες της τότε κυβέρνησης περί γενικής εποπτείας της επιχειρηματικής δραστηριότητας από το κράτος, με συνέπεια τον αδικαιολόγητο

---

²¹ Ο *Ε. Περάκης* αναφέρει και κάποιες προγενέστερες νομοθετικές πρωτοβουλίες χρονολογούμενες ήδη από το 1893. *Ε. Περάκης*, Η έξαρση των παραπτωχευτικών διαδικασιών και η υποβάθμιση της πτώχευσης, σελ. 4, διαθέσιμη στο <https://www.academia.edu/12411965/%CE%97%CE%AD%CE%BE%CE%B1%CF%81%CF%83%CE%B7%CF%84%CF%89%CE%BD%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CF%80%CF%84%CF%89%CF%87%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CE%B9%CF%8E%CE%BD%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%B7%CF%85%CF%80%CE%BF%CE%B2%CE%AC%CE%B8%CE%BC%CE%B9%CF%83%CE%B7%CF%84%CE%B7%CF%82%CF%80%CF%84%CF%8E%CF%87%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%82>

²² Για το νόμο αυτό βλ. *Δ. Γκίνογλου* κ. ο.π., *Εξέταση των ελληνικών προβληματικών επιχειρήσεων και η πρόβλεψη της εμφάνισής τους*, 1994, σελ. 19 κ.ε.

περιορισμό της οικονομικής ελευθερίας. Σχετικά, το ΔΕΚ²³ έκρινε ότι η ρύθμιση του νόμου περί αναγκαστικής αύξησης κεφαλαίου από τον ΟΑΕ κατά παράβαση της αποκλειστικής αρμοδιότητας της Γενικής Συνέλευσης, είναι αντίθετη με την Οδηγία 77/91/ΕΟΚ. Στις διατάξεις του παραπάνω νόμου υπήχθησαν πολλές εταιρίες μεταξύ των οποίων, η *Αθηναϊκή Χαρτοποιία*, η *Κλωστοϋφαντήρια Πατρών ΑΕ & Π-Π Υφαντήριο Χαλκίδας ΑΕ* και άλλες, ο νόμος κρίθηκε μάλλον αποτυχημένος²⁴ και ο νομοθέτης επανήλθε με νέα εξυγιαντική διαδικασία του ν. 1892/1990.

Με το νόμο αυτόν προβλέφθηκε στα άρθρα 44 και 45 εξυγιαντική διαδικασία, χωρίς διοικητική εμπλοκή, ενώ με το άρθρο 46 προβλέφθηκε η ειδική εκκαθάριση επιχειρήσεων. Στις διατάξεις του νόμου υπήχθησαν πολλές εταιρίες, μεταξύ άλλων η ΝΑΥΣΙ και η Ράδιο Κορασίδης, ωστόσο και αυτή η νομοθετική πρωτοβουλία κρίθηκε μάλλον ανεπιτυχής, καθώς η εφαρμογή της ήταν εξαρτημένη από την πρωτοβουλία των πιστωτών και δεν ήταν ενταγμένη σε ένα πλαίσιο αποτροπής της κλασικής πτωχευτικής διαδικασίας, με τη μορφή ενός υποχρεωτικού προσαδίου κατά το οποίο εξαντλείται ο έλεγχος βιωσιμότητας της επιχείρησης²⁵.

Με το ν. 3588/2007 εισήχθη η διαδικασία της *συνδιαλλαγής* (άρθρα 99-106 ΠτωχΚ), η οποία ήταν φανερά επηρεασμένη από το γαλλικό δίκαιο και την *procedure de conciliation*. Ήδη από το αρ. 1 του ΠτωχΚ είναι εμφανής η μεταστροφή του Έλληνα νομοθέτη από την πτώχευση ως διαδικασία ρευστοποίησης και ικανοποίησης των δανειστών στη λογική της διάσωσης της επιχείρησης του οφειλέτη²⁶. Η συναινετική διαδικασία συνδιαλλαγής στόχευε στην πραγματοποίηση συμφωνίας μεταξύ του οφειλέτη και των πιστωτών του μέσω του διορισμού μεσολαβητή από το δικαστήριο²⁷. Σε αδρές γραμμές²⁸, η διαδικασία ήταν αμιγώς δικαστική, καθώς

---

²³ Απόφαση 12.11.1992, δημοσιευμένη https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:f4a5ae3c-9fe0-493d-b8d7-065942745509.0007.06/DOC_1&format=PDF

²⁴ <https://www.tovima.gr/2008/11/24/finance/to-teliko-ksekatharisma-twn-problimatikwn/>

²⁵ Δ. Αυγητίδης, ως άνω, σελ. 549.

²⁶ *Η πτώχευση αποσκοπεί στη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών του οφειλέτη με τη ρευστοποίηση της περιουσίας του ή με άλλο τρόπο που προβλέπεται από σχέδιο αναδιοργάνωσης και ιδίως με τη διατήρηση της επιχείρησής του.*

²⁷ Πολυμελές Πρωτοδικείο στην περιφέρεια του οποίου έχει το κέντρο των κυρίων συμφερόντων του ο οφειλέτης (αρ. 4, παρ. 1 ΠτωχΚ).

²⁸ Για μία σύντομη παρουσίαση του αρ. 99 ΠτωχΚ στην αρχική του μορφή, βλ. μεταξύ άλλων Σ. Σωτηριάδη, Η διάσωση των επιχειρήσεων κατά το αρ. 99 Ν. 3588/2007, ΔΦορΝ 2011, σελ. 422-423.

απαιτούσε αίτηση για το άνοιγμα της διαδικασίας συνδιαλλαγής, στην οποία θα περιγράφεται η οικονομική κατάσταση του οφειλέτη, το μέγεθος και η κοινωνική σημασία της επιχείρησης, το δικαστήριο όριζε μεσολαβητή με την ίδια απόφαση, η οποία δεν υπόκειτο σε ένδικα μέσα και σε περίπτωση επίτευξης συμφωνίας, το δικαστήριο και πάλι θα την επικύρωνε με απόφασή του, η οποία δέσμευε μόνο τους συμβαλλόμενους πιστωτές. Ο μεσολαβητής είχε στη διάθεσή του αρχικά δύο (2) και στη συνέχεια τέσσερις (4) μήνες για την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων²⁹. Για τους συμβαλλόμενους δανειστές, η απόφαση επικύρωσης αποτελούσε εκτελεστό τίτλο και σε περίπτωση μη εκπλήρωσης των όρων της, μπορούσαν να προβούν στην Δεν ήταν απαραίτητη η υπογραφή ενιαίου συμφωνητικού με το σύνολο των πιστωτών, αλλά αρκούσε η σύναψη περισσότερων έγγραφων συμβάσεων με τους πιστωτές³⁰. Σκοπός της διαδικασίας συνδιαλλαγής ήταν η πρόληψη της πτώχευσης και για αυτό απευθυνόταν μόνο σε οφειλέτες που δεν είχαν παύσει τις πληρωμές τους, αλλά βρισκόταν σε παρούσα ή προβλέψιμη οικονομική αδυναμία. Ο ίδιος ο νόμος³¹ προέβλεπε την αναστολή της λήψης μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και ασφαλιστικών μέτρων κατά του οφειλέτη και των εγγυητών του για τη διευκόλυνση της όλης εξυγιαντικής διαδικασίας³². Μάλιστα, το ανασταλτικό αποτέλεσμα, δέσμευε και τους μη συμβαλλόμενους στη συμφωνία πιστωτές, με το παράδοξο όμως οι προθεσμίες άσκησης των δικαιωμάτων τους να τρέχουν κανονικά, μολονότι οι απαιτήσεις τους καταλαμβάνονταν από την αναστολή αναγκαστικής εκτέλεσης. Η νομοθετική αυτή επιλογή, ερμηνεύτηκε ως μέσο πίεσης για τους δανειστές, ώστε να συμμετέχουν στη σχετική διαδικασία³³. Η συμφωνία περατωνόταν είτε με τη λήξη της συμφωνημένης διάρκειάς της, δηλαδή αρχικά δύο (2) και στη συνέχεια τέσσερα (4) έτη από τη δημοσίευση της δικαστικής απόφασης. Πρέπει να διευκρινιστεί εδώ ότι η παραπάνω εκ του νόμου προθεσμία δεν επηρέαζε συμφωνίες αποπληρωμής που διαρκούσαν σε βάθος περισσότερων ετών οι οποίες ήταν καθ' όλα νόμιμες, αλλά

---

²⁹ Τροποποίηση από 2 μήνες σε 4 με το αρ. 34 παρ.1 α' Ν.3858/2010.

³⁰ ΠΠρΑθ 1041/2009, ΔΕΕ 2010, σελ. 802.

³¹ Άρθρο 104 ΠτωχΚ (αρχική μορφή).

³² Διευκρινίζεται ότι η αναστολή καταλαμβάνει μόνο την έναρξη και τη συνέχιση εκτέλεσης, με κατάσχεση κινητής και ακίνητης περιουσίας του οφειλέτη, επίδοση αντιγράφου του απογράφου με επιταγή προς εκτέλεση, δεν καταλαμβάνει τις προπαρασκευαστικές πράξεις εκτέλεσης, όπως την έκδοση διαταγής πληρωμής. Έτσι, Σ. Ψυχομάνης, Πτωχευτικό Δίκαιο, Σάκκουλας, 6^η έκδοση, σελ. 132.

³³ Έτσι, Σ. Ψυχομάνης, ως άνω.

επηρέαζε κυρίως τη διάρκεια της αναστολής για τους μη συμβληθέντες δανειστές, οι οποίοι με την πάροδο της διετίας/τετραετίας μπορούσαν να στραφούν εναντίον του οφειλέτη. Άλλοι λόγοι λύσης της συμφωνίας ορίζονταν στο αρ. 105 ΠτωχΚ, μετά από αίτηση συμβληθέντα πιστωτή λόγω μη εκπλήρωσης των όρων της συμφωνίας, είτε μετά από αίτηση μη συμβληθέντα πιστωτή, σε περίπτωση πρόδηλης οικονομικής αδυναμίας του οφειλέτη για βιώσιμη συνέχιση της επιχειρηματικής του δραστηριότητας, ενόψει των μέτρων που έχουν ληφθεί κατά τη συμφωνία και της οικονομικής του κατάστασης.

Το μοντέλο της συνδιαλλαγής λειτούργησε για μόλις τέσσερα (4) έτη, με αποτέλεσμα να μην είμαστε σε θέση ουσιαστικής αποτίμησής της. Θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι στρεβλά σημεία της συνδιαλλαγής ήταν η δέσμευση μόνο των συμβληθέντων δανειστών από τη συμφωνία³⁴, η τριπλή παρέμβαση του δικαστηρίου για άνοιγμα της διαδικασίας και ορισμού μεσολαβητή, για επικύρωση της συμφωνίας και για την κήρυξη της λύσης αυτής, καθώς και το ανασταλτικό ex lege αποτέλεσμα που είχε ως αποτέλεσμα την κατάθεση προσχηματικών αιτήσεων για άνοιγμα της διαδικασίας με μοναδικό σκοπό ο οφειλέτης να κερδίσει χρόνο, ως μέσο αναστολής πληρωμών³⁵. Ενόψει αυτών, με τον ν. 4013/2011 η συνδιαλλαγή αντικαταστάθηκε από τη διαδικασία της εξυγίανσης, η οποία μετά τις τροποποιήσεις των ν. 4072/2012, 4336/2015 και 4446/2016, εφαρμόζεται μέχρι σήμερα.

2.2. Σύντομη παρουσίαση της διαδικασίας εξυγίανσης-Μέσα και Σκοποί.

Με το αρ. 12 ν. 4023/2011 εισήχθη στα πλαίσια του ΠτωχΚ η προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης, σε αντικατάσταση της προϊσχύσασας συνδιαλλαγής. Η διαδικασία περιγράφεται στα άρθρα 99-106 ΠτωχΚ και χαρακτηρίζεται ως

---

³⁴ Βλ. σχετικά ΑιτΕκθ ν. 4013/2011, σελ. 9 δημοσιευμένη <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/s-dimosym-eis.pdf>, σχετικά με το πρόβλημα της συλλογικής δράσης (collective action problem).

³⁵ Βλ. σχετικά *Α. Κοσίρη*, Πτωχευτικό Δίκαιο, 2016, σελ. 601 κ.ε. και *Α. Αυγητίδη*, Διαδικασία εξυγίανσης: Μία προσωρινή αποτίμηση, ΔΕΕ 2014, σελ. 292.

προπτωχευτική, σε αντίθεση με τις εξωπτωχευτικές³⁶ και παραπτωχευτικές³⁷ διαδικασίες. Ο όρος προπτωχευτική χρησιμοποιείται ως χρονικά προσδιοριστικός, καθώς η διαδικασία προηγείται του σταδίου της τυπικής πτώχευσης. Ωστόσο, όπως ορθά επισημαίνει, κατά τη γνώμη μου, ο Γ. Σωτηρόπουλος³⁸, η διαδικασία έχει ξεκάθαρα πτωχευτικό χαρακτήρα, καθώς με τον όρο πτώχευση δεν νοείται μόνο η νομική κατάσταση της κήρυξης της πτώχευσης, αλλά και η πραγματική της παύσης πληρωμών κατά τα οριζόμενα στο αρ. 3 ΠτωχΚ. Άλλωστε, αυτή ακριβώς η παρούσα ή επαπειλούμενη παύση πληρωμών αποτελεί όρο για την υπαγωγή σε καθεστώς εξυγίανσης και για την κήρυξη της πτώχευσης, σε αντίθεση με το προϊσχύσαν καθεστώς της συνδιαλλαγής, όπου ρητά δεν εφαρμόζοταν σε οφειλέτες που έχουν παύσει τις οφειλές τους, ως γνήσια προπτωχευτική χρονικά αλλά και ουσιαστικά διαδικασία. Επιβεβαιωτικά επισημαίνεται ότι ήδη από τη γραμματική ερμηνεία του αρ. 99 ΠτωχΚ προκύπτει ότι σκοπός της εξυγίανσης είναι η διατήρηση, αξιοποίηση, αναδιάρθρωση και ανόρθωση της επιχείρησης, χωρίς να παραβλάπτεται η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών. Προϋπόθεση δηλαδή για τη διάσωση της επιχείρησης τίθεται η συλλογική ικανοποίηση των δανειστών, στοιχείο που συντρέχει και στην πτώχευση. Επομένως και ενόψει των παραπάνω, κατά τη γνώμη μου, η διαδικασία της εξυγίανσης είναι μία ξεκάθαρα πτωχευτική διαδικασία που στοχεύει στη συλλογική ικανοποίηση των εταιρικών δανειστών μέσω της εξυγίανσης της επιχείρησης και της βιωσιμότητάς της. Σε αυτό οδηγεί και η νομοθετική επιλογή να κατατίθεται σε περίπτωση παύσης πληρωμών μαζί με την αίτηση εξυγίανσης και αίτηση πτώχευσης³⁹, ώστε σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης εξυγίανσης, να εξεταστεί και να γίνει κατά λογική συνέχεια δεκτή η αίτηση πτώχευσης.

Η ίδια η Αιτιολογική Έκθεση του νόμου επισημαίνει ότι σκοπός της εξυγίανσης είναι η παροχή δεύτερης ευκαιρίας στον οφειλέτη και η ενίσχυση της δυνατότητας

---

³⁶ Εξωπτωχευτικές είναι οι άτυπες και εξωδικαστηριακές διαδικασίες διαπραγμάτευσης του οφειλέτη με τους δανειστές του, πρόσφατο παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση της Οινοποιίας Μαλαματίνα <https://www.capital.gr/epixeiriseis/3266477/auto-einai-to-sxedio-diasosis-tis-malamatinas>.

³⁷ Παραπτωχευτικές είναι οι διαδικασίες που εκτελούνται ανεξάρτητα από την πτώχευση της επιχείρησης, όπως είναι η ειδική διαχείριση του αρ. 68 κ.ε. Ν. 4307/2014. Έτσι και Γ. Σωτηρόπουλος, Ζητήματα δικονομικού και ουσιαστικού δικαίου της διαδικασίας ειδικής διαχείρισης των άρθρων 68 επ. Ν. 4307/2014, ΔΕΕ 2018, σελ. 165, βλ. σχετικά παρακάτω στο οικείο κεφάλαιο.

³⁸ Ζητήματα του δικαίου της εξυγίανσης επιχειρήσεων, ΕΕμπΔ 2012, σελ. 805.

³⁹ Αρ. 99, παρ. 3-5 ΠτωχΚ, ως σήμερα ισχύει.

διάσωσης της επιχείρησης κατά το προπρωχευτικό στάδιο, πριν δηλαδή επέλθει η απαξίωσή της. Σκοπός, με άλλα λόγια, είναι η στάθμιση των αντικρουόμενων συμφερόντων, αφενός της διάσωσης της επιχείρησης, αφετέρου της συλλογικής ικανοποίησης των πιστωτών. Όπως τονίζεται και πάλι στην Αιτιολογική Έκθεση, η ανάγκη διάσωσης της επιχείρησης δεν έρχεται σε σύγκρουση, αλλά αντίθετα συμπλέει με τα συμφέροντα των πιστωτών, αφού κατά κανόνα οι πιστωτές θα ικανοποιηθούν περισσότερο από μία λειτουργούσα επιχείρηση, από ο, τι θα ικανοποιούνταν από την αναγκαστική πώληση των περιουσιακών της αντικειμένων. Ωστόσο, δεν αποκλείει την πιθανότητα ύπαρξης περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ της επιχείρησης και των πιστωτών, και για το λόγο αυτό θέτει ως κριτήριο της διαδικασίας εξυγίανσης το να μην παραβιάζεται η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών, που αν μην τι άλλο, φαίνεται ότι συνιστά όριο της διαδικασίας και δη ουσιώδες για την εφαρμογή της στην εκάστοτε κρινόμενη υπόθεση⁴⁰.

Η εξυγιαντική διαδικασία δεν δημιουργεί επιχειρήσεις, όπως επισημαίνεται⁴¹, αλλά αξιοποιεί υπάρχουσες. Θα πρέπει δηλαδή, να έχει η επιχείρηση ένα ή περισσότερα εκμεταλλεύσιμα στοιχεία (π.χ. τεχνολογικές γνώσεις, εξειδικευμένο προσωπικό, πελατεία, εξοπλισμό κλπ) που να μπορούν να αποτελέσουν τη βάση μιας αναδιάρθρωσης και ανασυγκρότησης, έστω και με εξωτερική (κυρίως χρηματοδοτική) βοήθεια⁴².

Επομένως, η εξυγίανση δεν μπορεί μόνο να αποβλέπει στην πρόσκαιρη ανόρθωση της επιχείρησης, αλλά και στη διάρκεια περαιτέρω της λειτουργίας της και στη συνεισφορά της στην οικονομία του τόπου. Θνησιγενείς επιχειρήσεις, καταδικασμένες ήδη από τις διαμορφωθείσες στην αγορά και στην οικονομία συνθήκες, δεν μπορούν να θεωρούνται βιώσιμες. Αυτό είναι ένα σημαντικό προαπαιτούμενο για την υπαγωγή στη διαδικασία εξυγίανσης, που έστω κι αν δεν αναφέρεται ρητά στο νόμο, υπολανθάνει ωστόσο, στην ύστερη για την επικύρωση

---

⁴⁰ *Χ. Χριστοπούλου*, Η διαδικασία εξυγίανσης ως διαχρονικός θεσμός του ελληνικού δικαίου, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 33.

⁴¹ *Ε. Περάκης*, Εισαγωγή στο δίκαιο της εξυγίανσης των επιχειρήσεων- Προβληματικές επιχειρήσεις και Ν.1386/1983, 1987, σελ. 11.

⁴² *Σ. Ψυχομάνης*, Πτωχευτικό Δίκαιο και ρύθμισης οφειλών υπερχρεωμένων προσώπων, 2012, σελ. 118.

της συμφωνίας σχετική προϋπόθεση που θέτει ο νόμος στο αρ. 106β, παρ. 2 ΠτωχΚ. Υπαγωγή επομένως στη διαδικασία εξυγίανσης επιχειρήσεων που δεν μπορούν a priori να εξυγιανθούν με διάρκεια ζωής, πχ. από μη αναστρέψιμη έλλειψη ανταγωνιστικότητας των προϊόντων τους, αποκλείεται⁴³.

Μέχρι την τροποποίηση της εξυγίανσης με το ν. 4446/2016, συμφωνία εξυγίανσης μπορούσε να συναφθεί:

- Ενδοδικαστικά: α) ουσιαστικά εφαρμοζόταν η προϊσχύσασα διαδικασία συνδιαλλαγής, που παραπάνω περιεγράφηκε με αίτηση για άνοιγμα της διαδικασίας στο Πολυμελές Πρωτοδικείο της έδρας του οφειλέτη προσκομίζοντας τα απαραίτητα έγγραφα⁴⁴, διορισμό μεσολαβητή, σύγκληση συνέλευσης των πιστωτών⁴⁵ και σε περίπτωση επιτυχούς έκβασης της διαπραγμάτευσης, επικύρωση της συμφωνίας από το δικαστήριο, β) επίσης, προβλεπόταν η ίδια ως άνω διαδικασία με τη διαφορά ότι δεν διοριζόταν μεσολαβητής και ο οφειλέτης διεξήγαγε αυτοτελείς διαπραγματεύσεις με τους πιστωτές, χωρίς να γίνει σύγκληση της συνέλευσης πιστωτών⁴⁶ και σε περίπτωση συμφωνίας, επικυρωνόταν και πάλι από το δικαστήριο η συμφωνία εξυγίανσης.
- Εξωδικαστικά: ο οφειλέτης διαπραγματευόταν με τους πιστωτές του εξωδικαστικά και μετά την επέλευση συμφωνίας, έφερε αυτήν προς επικύρωση στο δικαστήριο (pre-pack/ prepackaged plan)⁴⁷⁴⁸.

Μετά την τροποποίηση που επέφερε ο ν. 4446/2016 σήμερα ισχύει μόνο η εκδοχή της εξωδικαστικής σύναψης συμφωνίας εξυγίανσης και της επικύρωσής της από το δικαστήριο. Η επιλογή αυτή του νομοθέτη κρίνεται δικαιολογημένη, καθώς στη θεωρία⁴⁹ υποστηριζόταν ότι η ιδανική εξυγίανση είναι η έγκαιρη, γρήγορη και

---

⁴³ Έτσι έκρινε η πρόσφατη ΠΠθεσνίκης 2222/2019, αδημοσίευτη, που αφορούσε την επικύρωση συμφωνίας εξυγίανσης της Σκέμπερης Α.Ε.

⁴⁴ Αρ. 100 ΠτωχΚ, ως ίσχυε πριν την τροποποίησή του από τον ν. 4446/2016.

⁴⁵ Αρ. 105 και 106 ΠτωχΚ, ως ίσχυε.

⁴⁶ Αρ. 106α ΠτωχΚ, ως ίσχυε.

⁴⁷ Αρ. 106β, ΠτωχΚ, ως ίσχυε.

⁴⁸ Για την εξυγίανση πριν την τροποποίηση του ν. 4446/2016, βλ. αναλυτικά *Χ. Χριστοπούλου*, ως άνω.

⁴⁹ *Σ. Φράστανλης κ. ο.π.*, Προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης-Βασικές αρχές και έναρξη της διαδικασίας, ΧρΙΔ 2012, σελ. 408-409.

αθόρυβη, και γι' αυτό εκτός τύπου και διαδικασίας. Άλλωστε, όπως παραπάνω αναφέρθηκε η ενδοδικαστική διαδικασία απαιτούσε την τριπλή παρεμβολή του δικαστηρίου, αλλά και τη δημοσιότητα των αποφάσεων, άρα και της οικονομικής κατάστασης του οφειλέτη, στοιχείο που μείωνε έτι περαιτέρω την αξία της επιχείρησης.

Περαιτέρω, μειονέκτημα της ενδοδικαστικής διαδικασίας ήταν και η επιβάρυνση της επιχείρησης με σοβαρά κόστη, λαμβάνοντας και υπόψη την de facto κακή οικονομική της κατάσταση. Ειδικότερα, για την κατάθεση της αίτησης συνδιαλλαγής αρχικά, απαιτούνταν επί ποινή απαραδέκτου της αίτησης γραμμάτιο κατάθεσης ποσού 5.000€ στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, ενώ για την κατάθεση στη συνέχεια αίτησης εξυγίανσης, απαιτούνταν κατάθεση γραμματίου κατάθεσης ποσού 4.000€, αν η αιτούσα ήταν ΕΠΕ ή ΟΕ ή ΕΕ και ποσού 7.000€, σε περίπτωση ΑΕ. Σε περίπτωση που αιτών ήταν φυσικό πρόσωπο ή δεν υπήρχε αίτημα διορισμού μεσολαβητή και σύγκλησης της συνέλευσης πιστωτών, το γραμμάτιο κατάθεσης περιοριζόταν στο ποσό των 2.000€.

Τέλος, η νομοθετική αυτή επιλογή αποτέλεσε προϊόν της από 12.3.2014 Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁵⁰, η οποία τόνιζε ότι η διαδικασία αναδιάρθρωσης θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από ευελιξία και η ανάμειξη του δικαστηρίου θα πρέπει να περιορίζεται στον βαθμό που είναι απαραίτητη και αναλογική για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των πιστωτών και των άλλων ενδιαφερόμενων μερών που επηρεάζονται από το σχέδιο αναδιάρθρωσης.

2.2.1. Προϋποθέσεις υπαγωγής στη διαδικασία εξυγίανσης- Νομιμοποίηση- Παραδεκτό.

Σύμφωνα με το αρ. 99, παρ. 1 ΠτωχΚ, ο αιτών θα πρέπει να είναι: α) φυσικό ή νομικό πρόσωπο με πτωχευτική ικανότητα, β) να έχει το κέντρο των κυρίων συμφερόντων του στην Ελλάδα και γ) βρίσκεται σε παρούσα ή επαπειλούμενη αδυναμία

---

⁵⁰

Διαθέσιμη

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014H0135&from=EL>

εκπλήρωσης των ληξιπρόθεσμων χρηματικών υποχρεώσεων του κατά τρόπο γενικό. Σύμφωνα δε με το εδάφιο β', αιτών μπορεί να είναι πληρουμένων των υπό α) και β) όρων και πρόσωπο για το οποίο συντρέχει απλώς πιθανότητα αφερεγγυότητας.

Ως παύση πληρωμών νοείται η μόνιμη και γενική αδυναμία του εμπόρου να εκπληρώνει τα απαιτητά εμπορικά του χρέη⁵¹. Ο όρος της πιθανότητας αφερεγγυότητας που εισήχθη με την τροποποίηση του ν. 4336/2015 κρίνεται μάλλον άστοχος, καθώς αφενός δεν εξειδικεύεται από κανένα νομικό κείμενο εγχώριο και ευρωπαϊκό, αφετέρου λόγω της αοριστίας της διευρύνει σημαντικά το πεδίο εφαρμογής της εξυγίανσης, δημιουργώντας τον κίνδυνο να επιστρέψουμε στις προσχηματικές καταθέσεις αιτήσεων συνδιαλλαγής. Η αφερεγγυότητα πέραν των όσων αναφέρθηκαν στο οικείο ως άνω κεφάλαιο, θα μπορούσε να οριστεί ως ο προάγγελος της παύσης πληρωμών, δηλαδή η αθέτηση υποχρεώσεων, η μη ικανοποίηση οφειλών της επιχείρησης. Οι ενδείξεις αυτής θα μπορούσαν να είναι, ελλείψει και σχετικής νομολογίας μέχρι σήμερα, η αύξηση του βραχυπρόθεσμου δανεισμού, η αύξηση κόστους δανεισμού, η αρρυθμία μεταξύ των διαθέσιμων εταιρικών κεφαλαίων και των δεσμευμένων, η απότομη πτώση στο ισοζύγιο και η απώλεια μεριδίου αγοράς που κατείχε πριν η επιχείρηση⁵².

Ενεργητική νομιμοποίηση για την κατάθεση της αίτησης επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης που συνάπτεται μεταξύ οφειλέτη και δανειστών, έχει ο ίδιος οφειλέτης⁵³ και οι συμβαλλόμενοι πιστωτές, ενώ σε περίπτωση σύναψης συμφωνίας μόνο μεταξύ πιστωτών όταν ο οφειλέτης βρίσκεται σε παύση πληρωμών, εκείνοι μόνο μπορούν να καταθέσουν την αίτηση⁵⁴. Η δυνατότητα αυτή που εισήγαγε ο ν. 4446/2016 δεν έχει μέχρι σήμερα πρακτική εφαρμογή, ενώ έχουν διατυπωθεί και επιφυλάξεις⁵⁵ σχετικά με το κατά πόσο μπορεί να εξυγιανθεί μία επιχείρηση δίχως τη σύμπραξη του ίδιου του φορέα της. Άλλωστε, σε περίπτωση που οι δανειστές δεν

---

⁵¹ Α. Γεωργακόπουλος, Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου, τομ. 1, τευχ. 3, 1987, σελ. 26.

⁵² Α. Παϊζής, Η «πιθανότητα αφερεγγυότητας» ως προϋπόθεση υπαγωγής στη διαδικασία εξυγίανσης, ΔΕΕ 2016, σελ. 17.

⁵³ Όχι οι συνεγγυητές, βλ. την πλέον πρόσφατη ΕφΔυτΜακ 9/2018, δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ και την ΠΠΔρ 15/2016, δημοσιευμένη επίσης στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁵⁴ Αρ. 104 ΠτωχΚ, ως ισχύει σήμερα.

⁵⁵ Χ. Σκαλίδη κ. ο.π., Η αναμόρφωση της προπρωχευτικής διαδικασίας εξυγίανσης με το Ν 4446/2016, ΔΕΕ 2017, σελ. 765.

μπορούν να έρθουν σε συμφωνία με το φορέα της επιχείρησης, μπορούν να χρησιμοποιήσουν το εργαλείο της ειδικής διαχείρισης. Κατά τη γνώμη μου δε, η ρύθμιση αυτή του νόμου έρχεται σε αντίθεση με τον οικειοθελή χαρακτήρα της εξυγίανσης, ως δεύτερης ευκαιρίας για τον οφειλέτη. Δεν νοείται άλλωστε, να δίνεται αναγκαστικά δεύτερη ευκαιρία σε οφειλέτη που δεν την επιθυμεί, έχοντας αποδεχτεί ότι καταβληθέν από τον ίδιο αρχικό κεφάλαιο δεν πρόκειται να ανακτηθεί. Μολονότι παρέχεται με το άρ. 104, παρ. 2, περ. ε' η δυνατότητα του οφειλέτη να συναινέσει στη συμφωνία που έχουν συνάψει οι πιστωτές του, η συναίνεση αυτή δεν είναι εν τέλει απαραίτητη για τη συνέχιση της διαδικασίας.

Περαιτέρω, σύμφωνα με το αρ. 104 ΠτωχΚ, στην αίτηση προς το πτωχευτικό δικαστήριο πρέπει να περιγράφονται η επιχείρηση του οφειλέτη, η οικονομική του κατάσταση με παράθεση των πιο πρόσφατων οικονομικών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων των τυχόν οφειλών του προς το Δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία, τα αίτια της οικονομικής του αδυναμίας και τα μέτρα που συμφωνήθηκαν για την αντιμετώπιση της οικονομικής του αδυναμίας. Ιδιαίτερα γίνεται περιγραφή του μεγέθους της επιχείρησης, του προσωπικού που απασχολεί, καθώς και της κατάστασης και των προοπτικών της αγοράς, στην οποία ο οφειλέτης δραστηριοποιείται.

Επί ποινή απαραδέκτου, σε περίπτωση συμφωνίας εξυγίανσης που συνάπτεται από τον οφειλέτη και τους πιστωτές του, η αίτηση επικύρωσης πρέπει να συνοδεύεται από την υπογεγραμμένη συμφωνία εξυγίανσης, τις οικονομικές καταστάσεις του οφειλέτη, εφόσον υπάρχουν, για την τελευταία χρήση, για την οποία είναι διαθέσιμες, βεβαίωση της αρμόδιας οικονομικής υπηρεσίας για τα χρέη του οφειλέτη προς το Δημόσιο, έκθεση εμπειρογνώμονα, η οποία συντάσσεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στο ίδιο άρθρο.

Ο εμπειρογνώμονας, ο οποίος επιλέγεται ελεύθερα από τον οφειλέτη και τους συμβαλλόμενους πιστωτές, θα πρέπει να είναι πιστωτικό ίδρυμα που παρέχει νόμιμα υπηρεσίες στην Ελλάδα ή νόμιμος ελεγκτής ή ελεγκτικό γραφείο, ενώ σε περίπτωση οφειλέτη φυσικού προσώπου ως εμπειρογνώμονας δύναται να ορίζεται και ελεγκτής πτυχιούχος ανώτατης σχολής, που είναι μέλος του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδος (Ο.Ε.Ε.) και κάτοχος άδειας Λογιστή Φοροτεχνικού Α` τάξης.

Στην έκθεση του εμπειρογνώμονα πρέπει να εκτίθεται η γνώμη του σε σχέση με τα οικονομικά στοιχεία του οφειλέτη, την κατάσταση της αγοράς και τη συνδρομή των προϋποθέσεων επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης⁵⁶, δηλαδή να συγκεντρώνεται η απαραίτητη πλειοψηφία των δανειστών, η επιχείρηση να καταστεί βιώσιμη μετά την επικύρωση τα συμφωνίας, δεν παραβιάζεται η συλλογική ικανοποίηση των δανειστών, η συμφωνία δεν είναι προϊόν δόλου και δεν οδηγεί σε στρέβλωση του ανταγωνισμού και δεν παραβιάζεται η αρχή της ισότιμης μεταχείρισης των δανειστών. Επίσης, στην ίδια έκθεση θα πρέπει να περιλαμβάνεται βεβαίωση του εμπειρογνώμονα για την ακρίβεια και εγκυρότητα της κατάστασης των πιστωτών που συνοδεύει τη συμφωνία εξυγίανσης, με ειδική μνεία των ενέγγυων πιστωτών και επισυνάπτεται κατάλογος των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη. Ο εμπειρογνώμονας ευθύνεται, έναντι τόσο του οφειλέτη όσο και των πιστωτών, για δόλο και βαριά αμέλεια, σύμφωνα με το άρ. 106στ παρ.2 εδ. β' ΠτωχΚ. Ως προς τον ορισμό δικασίμου και τις δημοσιεύσεις της αίτησης στο ΓΕΜΗ και το Δελτίο Δικαστικών Δημοσιεύσεων του ΕΤΑΑ-TAN, ορίζει το άρ. 105 ΠτωχΚ.

---

⁵⁶ Άρ. 106 ΠτωχΚ: 1. Το πτωχευτικό δικαστήριο επικυρώνει τη συμφωνία εξυγίανσης, εφόσον έχει υπογραφεί από τον οφειλέτη και από την απαιτούμενη κατά την παρ. 1 του άρθρου 100 πλειοψηφία του συνόλου των πιστωτών, ή μόνον από πιστωτές του που συγκεντρώνουν την ανωτέρω πλειοψηφία. 2. Το πτωχευτικό δικαστήριο επικυρώνει τη συμφωνία εξυγίανσης όταν, επιπλέον των προϋποθέσεων της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, πληρούνται σωρευτικά και τα ακόλουθα: α. Πιθανολογείται ότι κατόπιν της επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης η επιχείρηση του οφειλέτη θα καταστεί βιώσιμη. β. Πιθανολογείται ότι η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών δεν παραβιάζεται κατά την έννοια του άρθρου 99 παράγραφος 2. γ. Η συμφωνία εξυγίανσης δεν είναι αποτέλεσμα δόλου ή άλλης αθέμιτης πράξης ή κακόπιστης συμπεριφοράς του οφειλέτη, πιστωτή ή τρίτου, και δεν παραβιάζει διατάξεις αναγκαστικού δικαίου, ιδίως του δικαίου του ανταγωνισμού. δ. Η συμφωνία εξυγίανσης αντιμετωπίζει με βάση την αρχή της ισότιμης μεταχείρισης τους πιστωτές, που βρίσκονται στην ίδια θέση. Αποκλίσεις από την αρχή της ισότιμης μεταχείρισης μεταξύ των πιστωτών επιτρέπονται για σπουδαίο επιχειρηματικό ή κοινωνικό λόγο που εκτίθεται ειδικά στην απόφαση του πτωχευτικού δικαστηρίου ή αν ο θιγόμενος πιστωτής συναινεί στην απόκλιση. Ενδεικτικά, δύνανται να τύχουν ευνοϊκής μεταχείρισης απαιτήσεις πελατών της επιχείρησης του οφειλέτη, η μη ικανοποίηση των οποίων βλάπτει ουσιωδώς τη φήμη της ή τη συνέχιση της επιχείρησης, απαιτήσεις, η εξόφληση των οποίων είναι αναγκαία για τη διατροφή του πιστωτή και της οικογένειάς του, καθώς και εργατικές απαιτήσεις. ε. Συναινεί ο οφειλέτης, στην περίπτωση της αίτησης του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 104. Η συναίνεση του οφειλέτη θεωρείται ότι έχει δοθεί, εάν, έως και τη συζήτηση της αίτησης επικύρωσης, δεν ασκήσει παρέμβαση κατά της αποδοχής της. Με την εξαίρεση της περίπτωσης του άρθρου 106δ, η παρέμβαση του οφειλέτη κατά της αποδοχής της αίτησης επικύρωσης της συμφωνίας δεν εμποδίζει την επικύρωση της συμφωνίας από το πτωχευτικό δικαστήριο, εάν από την αίτηση και ιδίως από την έκθεση του εμπειρογνώμονα της παραγράφου 5 του άρθρου 104 προκύπτει ότι η συμφωνία εξυγίανσης δεν θα καταστήσει τη νομική και οικονομική κατάσταση του οφειλέτη χειρότερη από εκείνη στην οποία θα βρισκόταν χωρίς τη συμφωνία.

2.2.2. Η απαιτούμενη πλειοψηφία των δανειστών.

Για την επικύρωση από το δικαστήριο της συμφωνίας εξυγίανσης, σε αυτήν απαιτείται να έχουν συμβληθεί τα οριζόμενα στο αρ. 100 ΠτωχΚ ποσοστά δανειστών. Συγκεκριμένα, ανεξάρτητα από το εάν η συμφωνία συναφθεί μεταξύ πιστωτών και οφειλέτη ή μόνο μεταξύ πιστωτών, αυτή θα πρέπει να υπογράφεται από πιστωτές που εκπροσωπούν το 60% του συνόλου των απαιτήσεων κατά του οφειλέτη, στο οποίο ποσοστό πρέπει να συμπεριλαμβάνεται το 40% των εμπραγμάτως ή με προσημείωση υποθήκης εξασφαλισμένων απαιτήσεων. Η εγκυρότητα των παραπάνω ποσοστών επιβεβαιώνεται από την κατάσταση πιστωτών που συνοδεύει υποχρεωτικά την αίτηση εξυγίανσης και η οποία βεβαιώνεται και από τον εμπειρογνώμονα⁵⁷⁵⁸.

Στα παραπάνω ποσοστά κατά ρητή επιταγή του αρ. 100, παρ. 2 ΠτωχΚ δεν υπολογίζονται οι *μη θιγόμενοι από τη συμφωνία εξυγίανσης πιστωτές*. Ο σκοπός της διάταξης είναι η διευκόλυνση της υιοθέτησης της συμφωνίας, καθώς με τον μη συνυπολογισμό των μη θιγόμενων πιστωτών, είναι μικρότερο το σύνολο των απαιτήσεων και επομένως ευκολότερη η επίτευξη της απαιτούμενης πλειοψηφίας συναινούντων πιστωτών. Οι *μη θιγόμενοι πιστωτές* είναι αυτοί που οι απαιτήσεις τους κατά τη συμφωνία διατηρούν ακέραιη τη νομική κατάσταση που είχαν την ημέρα επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης και πριν επέλθουν τα αποτελέσματα αυτής.⁵⁹ Πρακτικά και με βάση τα πορίσματα της νομολογίας⁶⁰, δύναται να τύχουν ευνοϊκής μεταχείρισης απαιτήσεις πελατών της επιχείρησης του οφειλέτη, η μη ικανοποίηση των οποίων βλάπτει ουσιαδώς τη φήμη της ή τη συνέχισή της, απαιτήσεις, η εξόφληση των οποίων είναι αναγκαία για τη διατροφή του πιστωτή και της οικογένειάς του, καθώς και εργατικές απαιτήσεις. Περαιτέρω, έχει επίσης κριθεί με πάγια νομολογία⁶¹, ότι μη θιγόμενος πιστωτής τυγχάνει το Δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία όταν οι απαιτήσεις τους έχουν ήδη υπαχθεί σε ρύθμιση, η οποία

⁵⁷ Βλ. άρ. 100, παρ. 2, εδ. β' και 104, παρ. 5, εδ. β' ΠτωχΚ, ως σήμερα ισχύει.

⁵⁸ Για τον τρόπο απόδειξης των απαιτήσεων των πιστωτών, βλ. αρ. 100, παρ. 2-3 ΠτωχΚ.

⁵⁹ Α. Ρόκας, Έννοια μη θιγόμενων από τη συμφωνία εξυγίανσης πιστωτών, ΔΕΕ 2017,σελ. 1304.

⁶⁰ Βλ. από τις πρόσφατες Εφαθ 619/2018, δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁶¹ Από τις πλέον πρόσφατες βλ. απόφαση εξυγίανσης Οικοποιητικής Μπουτάρη, ΠΠΒερ 12/2017, δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

δεν θίγεται από τη συμφωνία εξυγίανσης, δηλαδή ο οφειλέτης έχει υπαγάγει σε ρύθμιση τις οφειλές του στο Δημόσιο και αυτή η ρύθμιση δεν τροποποιείται από τη συμφωνία εξυγίανσης.

Όσον αφορά ειδικά το Δημόσιο ως πιστωτή, θα πρέπει να επισημάνουμε τα εξής, στατιστικά και ήδη από τις πρώτες αποφάσεις περί εξυγίανσης, το Δημόσιο βρισκόταν στη θέση του μη θιγόμενου δανειστή, καθώς οι οφειλέτες πριν την υποβολής της αίτησής τους προτιμούσαν να υπαχθούν σε κάποια από τις ευεργετικές διατάξεις νόμων που κατά καιρούς δημοσιεύονται για τη ρύθμιση των χρεών τους, ώστε να μην συγκαταλέγεται το Δημόσιο στο σύνολο των απαιτήσεων, από τις οποίες θα προκύψει η απαιτούμενη πλειοψηφία του αρ. 100 ΠτωχΚ, δεδομένης και της άρνησης του Δημοσίου να συμβληθεί σε τέτοιες συμφωνίες. Μάλιστα, η νομολογία⁶², δεχόταν ότι οι παρακρατηθέντες και οφειλόμενοι φόροι επί των αμοιβών ελευθέρων επαγγελματιών, των μισθωτών υπηρεσιών και των απολύσεων εργαζομένων κ.λπ. ανάγονται σε φορολογικές υποχρεώσεις τρίτων επί των αμοιβών των οποίων ενεργείται η παρακράτηση και όχι σε ίδια φορολογική υποχρέωση του οφειλέτη και, επομένως, δεν μπορούν να αποτελούν αντικείμενο της υπό επικύρωση συμφωνίας εξυγίανσης, με δυνατότητα ρύθμισης ή περιορισμού τους. Η νομολογία αυτή έχει ως αποτέλεσμα ένα σημαντικό τμήμα οφειλών (και συνήθως το μεγαλύτερο) της επιχείρησης να μην μπορεί να διακανονιστεί, μολονότι συχνά ο νομοθέτης εισάγει νομοθετικά τη δυνατότητα ρύθμισης σε πλαίσια εκτός διαδικασιών πτώχευσης⁶³.

Η νεότερη νομολογία φαίνεται να είναι αντίθετη και ήδη στις αποφάσεις εξυγίανσης της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών Πεζών Κρήτης⁶⁴, της Σκέμπερης ΑΕ, της Τέχνη ΑΕ (Παντέλος)⁶⁵ και άλλων⁶⁶ δέχεται ότι μπορούν και οι παρακρατούμενοι φόροι να είναι αντικείμενο συμφωνίας εξυγίανσης, στοιχείο που κατά τη γνώμη μου έχει ως αποτέλεσμα την τόνωση της εξυγιαντικής διαδικασίας και την επίτευξη πιο άμεσης αναδιάρθρωσης της επιχείρησης.

---

⁶² Βλ. ΕφΠειρ 869/2014 κ. ο.π., δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁶³ Βλ. ενδεικτικά Ν. 4321/2015.

⁶⁴ ΠΠΗρακ 4/2019, δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ,

⁶⁵ ΠΠΞάνθης 26/2019, δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁶⁶ ΠΠΑλεξ 37/2018 και ΠΠΑΘ 109/2018, δημοσιευμένες στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

2.2.3. Περιεχόμενο της συμφωνίας.

Το περιεχόμενο της συμφωνίας εξυγίανσης αφορά κατά το αρ. 103 ΠτωχΚ οποιαδήποτε ρύθμιση ενεργητικού και παθητικού του οφειλέτη, αναφέροντας ενδεικτικά και όχι περιοριστικά τις εξής περιπτώσεις:

- Μεταβολή των όρων υποχρεώσεων του οφειλέτη, με τροποποίηση χρόνου αποπληρωμής, επιτοκίου, αντικατάσταση της υποχρέωσης καταβολής επιτοκίου με την υποχρέωση καταβολής μέρους των κερδών κλπ.
- Κεφαλαιοποίηση των υποχρεώσεων του οφειλέτη με την έκδοση μετοχών ή εταιρικών μεριδίων (“debt-equity swap”)
- Ρύθμιση των σχέσεων των πιστωτών μεταξύ τους, πχ. η συμφωνία εξυγίανσης δύναται να προβλέπει ότι μία κατηγορία πιστωτών δεν δύναται να ζητήσει την αποπληρωμή των απαιτήσεων προς αυτή πριν από την πλήρη ικανοποίηση μιας άλλης.
- Μείωση των απαιτήσεων έναντι του οφειλέτη.
- Εκποίηση επιμέρους περιουσιακών στοιχείων.
- Ανάθεση της διαχείρισης της επιχείρησης του οφειλέτη σε τρίτο με βάση οποιαδήποτε έννομη σχέση περιλαμβανομένης ενδεικτικά της εκμίσθωσης⁶⁷ ή της σύμβασης διαχείρισης.
- Μεταβίβαση του συνόλου ή μέρους της επιχείρησης του οφειλέτη σύμφωνα με το αρ. 106δ ΠτωχΚ.
- Διορισμό προσώπου που θα επιβλέπει την εκτέλεση των όρων της συμφωνίας εξυγίανσης ασκώντας τις εξουσίες που του δίνονται κατά τους όρους της συμφωνίας εξυγίανσης.
- Αναστολή των ατομικών και συλλογικών διώξεων των πιστωτών για κάποιο διάστημα μετά την επικύρωση της συμφωνίας.
- Καταβολή συμπληρωματικών ποσών προς εξόφληση απαιτήσεων σε περίπτωση βελτίωσης της οικονομικής θέσης του οφειλέτη.
- Νέα χρηματοδότηση από πιστωτές⁶⁸.

---

⁶⁷ Έτσι η εξυγίανση Σκέμπερη.

⁶⁸ Έτσι η εξυγίανση Μπουτάρη και Μαρινόπουλου (η τελευταία με την απόφαση ΠΠΑθ 8/2017, δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ).

- Διάσπαση, συγχώνευση της επιχείρησης.

Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με το αρ. 103 ΠτωχΚ, η συμφωνία εξυγίανσης θα πρέπει να συνοδεύεται και από επιχειρηματικό σχέδιο (“business plan”) με χρονική διάρκεια ίση με αυτή της συμφωνίας. Στο business plan θα πρέπει να αναφέρονται συγκεκριμένα μέτρα, η λήψη των οποίων θα εγγυηθεί την οικονομική επιβίωση της επιχείρησης, δεν θα πρέπει δηλαδή να προτείνονται επιχειρηματικές στρατηγικές και μέτρα ως βασικές κατευθυντήριες γραμμές στα πλαίσια ενός γενικότερου επιχειρηματικού σχεδίου δράσης, αλλά πρέπει να συνοδεύονται από συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά, βάσει των οποίων θα μπορούν να στοιχειοθετηθούν βάσιμες ελπίδες επιτυχίας του και συνακόλουθα την οικονομική ανάταξη της επιχείρησης στο μέλλον που αποτελεί και το ζητούμενο της εξυγίανσης. Θα πρέπει να προσδιορίζονται ειδικά ποια συγκεκριμένα μέτρα πρόκειται να ληφθούν προκειμένου να αυξηθεί ο κύκλος των εργασιών της επιχείρησης, να περισταλούν τα έξοδα διοίκησης και λειτουργίας και να αντιμετωπιστούν οι οικονομικές δυσκολίες, διατηρώντας και ενισχύοντας τη θέση της επιχείρησης στην αγορά⁶⁹.

Περαιτέρω, κατά τις παραγράφους 3 κ.ε. του αρ. 103 ΠτωχΚ, η συμφωνία εξυγίανσης μπορεί να περιλαμβάνει οποιαδήποτε αναβλητική ή διαλυτική αίρεση, όπως η τροποποίηση ή καταγγελία εκκρεμών αμφοτεροβαρών συμβάσεων, οι όροι των οποίων είναι επαχθείς για την επιχείρηση του οφειλέτη, ενώ κατά ρητή πρόβλεψη της παρ. 3 η μη τήρηση της συμφωνίας εξυγίανσης από τον οφειλέτη δύναται να τίθεται ως διαλυτική αίρεση της συμφωνίας εξυγίανσης ή ως λόγος καταγγελίας της.

Σύμφωνα με την παρ. 5 του ίδιου ως άνω άρθρου, η ισχύς της συμφωνίας τελεί υπό την προϋπόθεση της επικύρωσής της από το πτωχευτικό δικαστήριο, παρεχόμενης της δυνατότητας στα μέρη να συμφωνήσουν ειδικά ότι είτε εν όλω, είτε εν μέρη αυτή δεσμεύει τα μέρη και χωρίς την επικύρωση από το δικαστήριο. Με την παραπάνω ρύθμιση, όπως υποστηρίζεται⁷⁰, επιτυγχάνεται μεγαλύτερη διακριτικότητα, αλλά και ταχύτητα λόγω της απουσίας ενδιάμεσης δικαστικής κρίσης

---

⁶⁹ Για απαραίτητο περιεχόμενο business plan, βλ. από τις πρόσφατες ΠΠΗρακ 54/2019, δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁷⁰ Βλ. *Ε. Περάκης*, Πτωχευτικό Δίκαιο, 2017, σελ. 75 κ.ε.

και της καθυστέρησης που συνήθως αυτή προκαλεί εν αναμονή της έκδοσης απόφασης, ωστόσο είναι εμφανείς οι δυσχέρειες της εφαρμογής της στην πράξη, καθώς είναι αμφίβολη η δέσμευση των μερών δίχως την ισχυροποίηση της συμφωνίας που συνεπάγεται η δικαστική επικύρωση, καθώς σε περίπτωση παράβασης των όρων αυτής, είναι απαραίτητη η διάγνωση μέσω δικαστηρίου, με την έναρξη νέας δικαστικής διαδικασίας.

Τέλος, η συμφωνία μπορεί να συναφθεί με απλό ιδιωτικό έγγραφο, αποσκοπώντας ο νομοθέτης να διευκολύνει τη σύναψη της συμφωνίας και να την απαλλάξει από κάθε δυνατό κόστος⁷¹, εκτός αν απαιτείται από το Νόμο δημόσιο έγγραφο σε σχέση με τις αναλαμβανόμενες με τη συμφωνία υποχρεώσεις, όπως στην περίπτωση της μεταβίβασης ακινήτου. Ωστόσο, κατά την παρ. 6, εδ. β' του αρ. 103 ΠτωχΚ, το δημόσιο έγγραφο δύναται να αντικατασταθεί από δήλωση των μερών ενώπιον του δικαστηρίου.

2.2.4. Επικύρωση της συμφωνίας από το δικαστήριο-Αποτελέσματα.

Κατά το αρ. 99, παρ. 7 ΠτωχΚ αρμόδιο δικαστήριο για την επικύρωση της συμφωνίας παραμένει, όπως και στο προϋσχύσαν καθεστώς της συνδιαλλαγής, το Πολυμελές Πρωτοδικείο της έδρας του οφειλέτη, κατά τα όσα παραπάνω αναλύθηκαν. Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο αρ. 106β ΠτωχΚ, το δικαστήριο επικυρώνει τη συμφωνία εξυγίανσης εφόσον πληρούνται οι τυπικοί όροι της υπογραφής της από την απαιτούμενη πλειοψηφία και τον τύπο της, ενώ περαιτέρω πρέπει να πληρούνται σωρευτικά και οι παρακάτω συνθήκες:

- Να πιθανολογείται ότι κατόπιν της επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης η επιχείρηση του οφειλέτη θα καταστεί βιώσιμη.
- Να πιθανολογείται ότι δεν παραβλάπτεται η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών.

---

⁷¹ Χ. Χριστοπούλου, ως άνω, σελ. 181.

- Η συμφωνία εξυγίανσης να μην είναι αποτέλεσμα δόλου ή άλλης αθέμιτης πράξης ή κακόπιστης συμπεριφοράς του οφειλέτη, πιστωτή ή τρίτου⁷², και δεν παραβιάζει διατάξεις αναγκαστικού δικαίου, ιδίως του δικαίου του ανταγωνισμού.
- Η συμφωνία εξυγίανσης να αντιμετωπίζει με βάση την αρχή της ισότιμης μεταχείρισης τους πιστωτές, που βρίσκονται στην ίδια θέση.
- Να συναινεί ο οφειλέτης σε περίπτωση σύναψης της συμφωνίας εξυγίανσης μόνο μεταξύ των πιστωτών του. Σε περίπτωση που δεν συμφωνεί, εφαρμοστέα είναι τα οριζόμενα στην παρ. 2, περ. ε του άρθρου.

Το δικαστήριο δεν ελέγχει τον όρο της βιωσιμότητας της επιχείρησης κατόπιν της επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις της παρ. 3 του ίδιου άρθρου⁷³. Κατά τη γνώμη μου, η ρύθμιση είναι ανεπιτυχής, καθώς φαίνεται να μην λαμβάνει υπόψη το σκοπό της εξυγίανσης, ο οποίος δεν είναι άλλος παρά την επιβίωση μίας επιχείρησης που να μην αντιμετωπίζει προβλήματα, ίσως και οι οικονομικές δυσχέρειες να φτάνουν στο σημείο της παύσης πληρωμών, ωστόσο πρόκειται για επιχειρήσεις που έχουν μία προοπτική να επιβιώσουν. Πρόκειται, δηλαδή για επιχειρήσεις που έχουν θέση στην αγορά και κατέχουν ένα μερίδιο ικανό να στηρίξει την ύπαρξή τους έστω, επιχειρήσεις που διαθέτουν μία γκάμα προϊόντων, ένα ανθρώπινο δυναμικό που μπορεί να στηρίξει την παραγωγή

⁷² Για την περίπτωση αυτή βλ. ad hoc την ΠΠΧαν 14/2018, δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁷³ 3. Το πτωχευτικό δικαστήριο επικυρώνει τη συμφωνία εξυγίανσης χωρίς να ελέγχει τη συνδρομή της προϋπόθεσης υπό στοιχείο α' της προηγούμενης παραγράφου εφόσον πληρούνται όλες οι παρακάτω προϋποθέσεις:

α. Η συμφωνία περιλαμβάνει ρητή δήλωση των συμβαλλόμενων πιστωτών ότι συμφωνούν με το περιεχόμενο του επιχειρηματικού σχεδίου της παραγράφου 7 του άρθρου 103.

β. Η συμφωνία περιλαμβάνει: (αα) λεπτομερή καταγραφή της ταυτότητας των συμβαλλομένων και μη πιστωτών και των απαιτήσεών τους και (ββ) σαφή αναφορά των πιστωτών, συμβαλλομένων και μη, οι απαιτήσεις των οποίων αναμένεται να επηρεαστούν από την υλοποίηση της συμφωνίας και ο τρόπος επηρεασμού τους.

γ. Η συμφωνία μαζί με το επιχειρηματικό σχέδιο έχουν κοινοποιηθεί με νόμιμη επίδοση δικαστικού επιμελητή σε όλους τους μη συμβαλλόμενους πιστωτές, οι απαιτήσεις των οποίων επηρεάζονται από τη συμφωνία, και το ύψος της απαίτησής τους ανέρχεται σε ποσοστό 10% και άνω του συνολικού ύψους των απαιτήσεων κατά του οφειλέτη, ενώ σε εκείνους που το ύψος της απαίτησής τους είναι μικρότερο του 10% του συνολικού ύψους των απαιτήσεων κατά του οφειλέτη, αρκεί κοινοποίηση της συμφωνίας με κάθε πρόσφορο μέσο, όπως ηλεκτρονική ή συστημένη ταχυδρομική επιστολή, τηλεμοιοτυπικό μήνυμα ή καταχώριση περίληψής της στο Δελτίο Δικαστικών Δημοσιεύσεων της παραγράφου 2 του άρθρου 105.

και ένα φορέα ο οποίος ως πρόσωπο δεν έχει απωλέσει το σεβασμό των προμηθευτών και των πελατών, ώστε οι τελευταίοι να έχουν διακόψει εντελώς τις συναλλαγές τους.

Σε διαφορετική περίπτωση, αφενός θα υπαγόταν σε διαδικασία εξυγίανσης επιχειρήσεις ζόμπι που δεν έχουν μερίδιο και προοπτική στην αγορά, αφετέρου θα αλλοιωνόταν ο χαρακτήρας της εξυγίανσης και θα κατέληγε ένα εκκαθαριστικό εργαλείο, όμοιο με την εκκαθάριση. Η διάταξη εξ όσων προκύπτουν από τη νομολογιακή έρευνα, δεν έχει εφαρμοστεί μέχρι σήμερα.

Στην παρ. 4 του ίδιου ως άνω άρθρου εισάγεται μία αρνητική προϋπόθεση για την επικύρωση της συμφωνίας εξυγίανσης, η οποία προβλέπει ότι, αν δεν αίρεται με τη συμφωνία εξυγίανσης η υφιστάμενη παύση πληρωμών, το δικαστήριο απορρίπτει την αίτηση επικύρωσης και σε περίπτωση που εκκρεμεί αίτηση πτώχευσης, προχωρεί στην εξέτασή της, ειδάλλως κοινοποιεί την απορριπτική απόφαση στον εισαγγελέα πρωτοδικών για να κρίνει εκείνος, υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 5 παρ. 1 ΠτωχΚ, αν θα υποβάλει αίτηση κήρυξης της πτώχευσης του οφειλέτη.

Το δικαστήριο προβαίνει σε έλεγχο τριών σταδίων προκειμένου να επικυρώσει τη συμφωνία εξυγίανσης, ελέγχοντας θετικά τον όρο περί βιωσιμότητας αυτής, σε αντίθεση με το καθεστώς προ της τροποποίησης του ν. 4446/2016, όπου η βιωσιμότητα ετίθετο ως αρνητικός όρος. Κατά μία άποψη στη θεωρία⁷⁴, θα πρέπει οι πιθανότητες βιωσιμότητας της επιχείρησης μετά την επικύρωση της συμφωνίας εξυγίανσης να είναι άνω του 50%.

Ειδικότερα, στο πρώτο στάδιο το δικαστήριο προβαίνει σε μία γενική επισκόπηση των όρων της συμφωνίας εξυγίανσης και της συμφωνίας τους με το αρ. 103 ΠτωχΚ, στο δεύτερο στάδιο ο έλεγχος αφορά το business plan και των χρηματοοικονομικών στοιχείων που το απαρτίζουν. Γίνεται, δηλαδή μία ανάλυση των ταμειακών ροών και της κεφαλαιακής δομής της επιχείρησης, καθώς θα πρέπει να διαγνωστεί αν μπορεί να συνεχίσει η λειτουργία της, επιτυγχάνοντας λειτουργική

---

⁷⁴ *Ι. Παπαδημόπουλος κ. ο.π.*, Η πιθανολόγηση της βιωσιμότητας μη κερδοφόρας επιχείρησης, ΔΕΕ 2018, σελ. 982.

ρευστότητα στο μέλλον. Επομένως, κρίσιμο καθίσταται το κριτήριο της ρευστότητας-ταμειακών ροών που δείχνει την ικανότητά της ως προς την εξόφληση των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων⁷⁵. Τέλος, κατά το τρίτο στάδιο το δικαστήριο προβαίνει σε έλεγχο ώστε να είναι σε θέση να πιθανολογήσει ότι η επιχείρηση θα μπορεί να εκπληρώνει τις ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις της για τουλάχιστον τα δύο (2) επόμενα έτη.

Το δικαστήριο δεν μπορεί να τροποποιήσει μονομερώς την υποβληθείσα προς επικύρωση συμφωνία εξυγίανσης, μπορεί ωστόσο να κάνει χρήση των δυνατοτήτων που του παρέχει το άρθρο 106β παρ. 5 ΠτωχΚ. Συγκεκριμένα, το Πτωχευτικό Δικαστήριο δύναται σε περίπτωση που δεν του έχουν προσκομιστεί όλα τα στοιχεία που τεκμηριώνουν το βάσιμο της αίτησης ή που διαπιστώνει ότι η συμφωνία εξυγίανσης δεν πρέπει να επικυρωθεί, αντί της απόρριψης της αίτησης να τάξει προθεσμία για την προσκόμιση εγγράφων, την παροχή διευκρινίσεων ή την τροποποίηση της συμφωνίας εξυγίανσης. Τα έγγραφα, οι διευκρινίσεις ή η τροποποίηση πρέπει να υποβληθούν εντός της προθεσμίας που τάσσει το δικαστήριο και δεν δύναται να υπερβαίνει το δεκαήμερο. Κατά την άποψη που ακολούθησε μερίδα της νεότερης νομολογίας⁷⁶, το δικαστήριο μπορεί κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 106β παρ. 5 ΠτωχΚ, να τάξει προθεσμία για την τροποποίηση της συμφωνίας από τα συμβαλλόμενα μέρη.

Η απόφαση περί επικύρωσης ή μη της συμφωνίας εξυγίανσης δημοσιεύεται αμελλητί σε περίληψη στο Γ.Ε.ΜΗ. και στο Δελτίο ΕΤΑΑ-TAN. Έφεση συγχωρείται μόνο κατά της απόφασης που δεν επικυρώνει τη συμφωνία εξυγίανσης, ενώ σε περίπτωση αποδοχής της δεν προβλέπεται έφεση, παρά μόνο άσκηση τριτανακοπής και αποκλειστικά από πρόσωπα που δεν κλητεύθηκαν νόμιμα και δεν παρέστησαν στη συζήτηση κατά τα οριζόμενα στην παρ. 8.

Τροποποίηση της συμφωνίας είναι εφικτή μόνο μία φορά και με συμφωνία όλων των μερών, η οποία και πάλι επικυρώνεται από το δικαστήριο κατά τα οριζόμενα στην παρ. 11. Σημαντικό είναι να τονιστεί ότι δεν επιτρέπεται με τη

---

⁷⁵ Βλ. *Ι. Παπαδημόπουλο*, ως άνω για τα τρία στάδια του ελέγχου, σελ. 985.

⁷⁶ ΠΠΞανθ 26/2019, ΠΠΑΘ 109/2018, ΠΠΑΘ 8/2017, όλες δημοσιευμένες στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

μεταγενέστερη συμφωνία να διαγράφονται χρέη του οφειλέτη⁷⁷, παρά μόνο να τροποποιείται ο χρόνος και ο τρόπος αποπληρωμής των απαιτήσεων.

Ωστόσο, κατά τη γνώμη μου ακολουθώντας την άποψη αυτή βρισκόμαστε μπροστά σε ένα αδιέξοδο, καθώς αφενός απαγορεύεται τροποποίηση της συμφωνίας με την εισαγωγή όρου περί διαγραφής χρεών, αφετέρου μετά τις τροποποιήσεις του 2015 και 2016, πλέον δεν αναφέρεται ρητά στο νόμο πρόβλεψη για εκ νέου υποβολή αίτησης εξυγίανσης μετά την παρέλευση συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος από την προηγούμενη, ώστε ο οφειλέτης να μην μπορεί να εισάγει τέτοιο όρο είτε με τροποποίηση υφιστάμενης συμφωνίας, είτε με σύναψη νέας. Ενόψει αυτών, πρότασή μου είναι είτε να τροποποιηθεί η περίπτωση α) της παρ. 11, ώστε να επιτρέπεται πλέον η τροποποίηση συμφωνίας με πρόβλεψη περί διαγραφής οφειλών, είτε να τροποποιηθεί το αρ. 99 εισάγοντας όπως και στο προϊσχύσαν καθεστώς ρητά, τη δυνατότητα περί υποβολής δεύτερης αίτησης εξυγίανσης, διαρκούσης της πρώτης.

Το παραπάνω φαίνεται να ακολουθεί και η απόφαση του ΠΠΚοριν 20/2017⁷⁸, η οποία δέχτηκε ότι και με το ισχύον καθεστώς είναι εφικτή η επικύρωση δεύτερης συμφωνίας εξυγίανσης, ενόσω εκκρεμεί η υλοποίηση της πρώτης και συγκεκριμένα:

ναι μεν μετά την τροποποίηση του αρ. 99 ΠτΚ από το ν. 4446/2016 καταργήθηκε η διάταξη του αρ. 99 § 1 εδ. β` ΠτΚ ως ίσχυε πριν την εν λόγω τροποποίηση και μετά την τροποποίηση με το ν. 4336/2015 που προέβλεπε ότι νεότερη διαδικασία εξυγίανσης για τον ίδιο οφειλέτη είναι επιτρεπτή μόνο μετά την παρέλευση τριετίας από την επικύρωση προηγούμενης συμφωνίας εξυγίανσης, εκτός αν επρόκειτο για συμφωνία που επικυρώνεται κατά το αρ. 106β (άμεση επικύρωση συμφωνίας εξυγίανσης - για την οποία δεν ετίθετο χρονικός περιορισμός), ωστόσο, πουθενά στις νέες διατάξεις του έκτου κεφαλαίου του ΠτΚ δεν παραλαμβάνεται διάταξη περί απαγόρευσης άσκησης νέας αίτησης για επικύρωση της συμφωνίας εξυγίανσης. Αν ο νομοθέτης ήθελε την κατάργηση της δυνατότητας εκ νέου υπαγωγής του ίδιου οφειλέτη στη διαδικασία θα το είχε προβλέψει ρητά. Στο συμπέρασμα αυτό άληστε οδηγεί και η συστηματική ερμηνεία των νέων διατάξεων, καθώς στο αρ. 106 § 1 εδ. ε` ΠτΚ αναφέρεται ρητά ότι η προβλεπόμενη από το εν λόγω άρθρο αυτόματη αναστολή διώξεων μπορεί να εφαρμοστεί μόνο μία φορά ανά οφειλέτη. Αν λοιπόν μόνο μία αίτηση υπαγωγής στη διαδικασία εξυγίανσης επιτρεπόταν, το εν λόγω εδάφιο δεν θα είχε λόγο ύπαρξης.

Τέλος, το αρ. 106γ ΠτωχΚ παραθέτει τα αποτελέσματα της επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης⁷⁹, με σημαντικότερη εκείνη της δέσμευσης ακόμα και των μη

⁷⁷ Βλ. ad hoc την 17/2019 ΠΠΓρεβ, δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁷⁸ Δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁷⁹ 1.«Από την επικύρωσή της, η συμφωνία εξυγίανσης δεσμεύει το σύνολο των πιστωτών, οι απαιτήσεις των οποίων ρυθμίζονται από αυτή, ακόμη και αν δεν είναι συμβαλλόμενοι στη συμφωνία εξυγίανσης.»

συμβληθέντων πιστωτών, στοιχείο που θεωρήθηκε ως μειονέκτημα της προισχύσασας διαδικασίας συνδιαλλαγής. Είναι προφανές ότι η επικύρωση της συμφωνίας καταλαμβάνει μόνο τις απαιτήσεις πιστωτών που εντάσσονται σε αυτήν, όχι όσες γεννηθούν μετά την επικύρωση. Επίσης, προβλέπεται ρητά ότι όσο διαρκεί η υλοποίηση της συμφωνίας εξυγίανσης και με την επικύρωση αυτής επέρχεται αυτοδίκαιη άρση της απαγόρευσης έκδοσης επιταγών που είχε επιβληθεί στον οφειλέτη πριν από την έναρξη της διαδικασίας εξυγίανσης και αναστολή της ποινικής δίωξης των πλημμελημάτων έκδοσης ακάλυπτης επιταγής και καθυστέρησης καταβολής οφειλών προς τα ασφαλιστικά ταμεία. Επισημαίνουμε ότι σχετικά το

---

1. Από την επικύρωσή της, η συμφωνία εξυγίανσης δεσμεύει το σύνολο των πιστωτών, οι απαιτήσεις των οποίων ρυθμίζονται από αυτή, ακόμη και αν δεν είναι συμβαλλόμενοι στη συμφωνία εξυγίανσης. Δεν δεσμεύονται πιστωτές οι απαιτήσεις των οποίων γεννήθηκαν μετά την έκδοση της απόφασης που επικυρώνει τη συμφωνία εξυγίανσης.

2. Τα δικαιώματα των πιστωτών κατά των εγγυητών και συνοφειλετών εις ολόκληρον του οφειλέτη, καθώς και τα υφιστάμενα δικαιώματά τους σε περιουσιακά αντικείμενα τρίτων, περιορίζονται στο ίδιο ποσό με την απαίτηση κατά του οφειλέτη, εκτός αν δεν συναινεί ο πιστωτής. Κατ' εξαίρεση, όταν ο εξασφαλιζόμενος πιστωτής δεν συναινεί, η ευθύνη του εγγυητή περιορίζεται όταν ο εγγυητής είναι φυσικό πρόσωπο συνδεδεμένο με τον οφειλέτη, υπό την έννοια ότι είναι σύζυγοι, συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι δεύτερου βαθμού. Σε περίπτωση ικανοποίησης πιστωτή από εγγυητή ή συνοφειλέτη εις ολόκληρον, ο οφειλέτης ευθύνεται έναντι των τελευταίων, εάν συντρέχει δικαίωμα αναγωγής, με τον ίδιο τρόπο που ευθύνεται κατά τη συμφωνία έναντι του πιστωτή που ικανοποιήθηκε από αυτούς. Οι εγγυήσεις του Ελληνικού Δημοσίου υπέρ πιστωτικών ιδρυμάτων διατηρούν την ισχύ τους και περιορίζονται, εφόσον συναινεί ο πιστωτής, στο ύψος των απαιτήσεων υπέρ των οποίων χορηγήθηκαν, όπως αυτές ρυθμίζονται με τη συμφωνία. Η παραγραφή των δικαιωμάτων των πιστωτών κατά του Ελληνικού Δημοσίου, ως εγγυητή, καθώς και η τυχόν οριζόμενη στις οικείες υπουργικές αποφάσεις προθεσμία υποβολής αιτημάτων κατάπτωσης, αναστέλλονται από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης επικύρωσης και για όσο χρονικό διάστημα η συμφωνία είναι σε ισχύ, τα δε εκκρεμή αιτήματα κατάπτωσης θεωρούνται ως μηδέποτε υποβληθέντα. Αν δεν τηρηθεί η συμφωνία εξυγίανσης από τον οφειλέτη, το Ελληνικό Δημόσιο ευθύνεται μόνο για την καταβολή του αντίστοιχου εγγυημένου ποσοστού του ανεξόφλητου κεφαλαίου.

3. Με την επικύρωση της συμφωνίας:

α) Αίρεται αυτοδικαίως η απαγόρευση ή το κώλυμα έκδοσης επιταγών που είχε επιβληθεί στον οφειλέτη πριν από την έναρξη της διαδικασίας εξυγίανσης.

β) «Αναστέλλεται η ποινική δίωξη των πλημμελημάτων της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής και εκείνων που προβλέπονται στο άρθρο 25 του ν. 1882/1990 (Α'43), καθώς και της καθυστέρησης καταβολής οφειλών προς τα ασφαλιστικά ταμεία, εφόσον οι παραπάνω πράξεις έχουν τελεσθεί πριν από την υποβολή της αίτησης κατά το άρθρο 104.»

Η αναστολή δεν υπόκειται στο χρονικό περιορισμό της παραγράφου 3 του άρθρου 113 του Ποινικού Κώδικα και ισχύει για όσο χρονικό διάστημα προβλέπεται να διαρκέσει η εκπλήρωση των υποχρεώσεων του οφειλέτη που απορρέουν από τη συμφωνία εξυγίανσης και υπό τον όρο της εμπρόθεσμης εκπλήρωσης των συμφωνηθέντων.

γ) Οι ρυθμιζόμενες με τη συμφωνία εξυγίανσης οφειλές προς το Δημόσιο και τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης καθίστανται ενήμερες υπό τον όρο τήρησης της συμφωνίας εξυγίανσης και οι αρμόδιες αρχές οφείλουν να χορηγούν τις αντίστοιχες βεβαιώσεις ενημερότητας, σύμφωνα και με τα προβλεπόμενα στη συμφωνία εξυγίανσης.

4. Σε περίπτωση πλήρους και εμπρόθεσμης εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του οφειλέτη που απορρέουν από τη συμφωνία εξυγίανσης εξαλείφεται το αξιόποινο των πράξεων που αναφέρονται στην παράγραφο 3 του παρόντος.

5. Η απόφαση που επικυρώνει τη συμφωνία εξυγίανσης αποτελεί τίτλο εκτελεστό για τις αναλαμβανόμενες με αυτήν υποχρεώσεις, εφόσον από τη συμφωνία προκύπτει η ποσότητα και η ποιότητα της παροχής.

προϊσχύσαν αρ. 106^η πριν την τροποποίηση του ν. 4072/2012 όριζε ότι με την επικύρωση της συμφωνίας εξαλείφεται το αξιόποιο των αδικημάτων έκδοσης ακάλυπτων επιταγών και καθυστέρησης οφειλών προς το Δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία, ρύθμιση η οποία είχε κατακριθεί⁸⁰ και ορθά τροποποιήθηκε.

Τέλος, η δικαστική απόφαση που επικυρώνει τη συμφωνία εξυγίανσης αποτελεί ex lege εκτελεστό τίτλο για τις αναληφθείσες με τη συμφωνία υποχρεώσεις, επιτρέποντας στους πιστωτές να εκκινήσουν σχετική εκτελεστική διαδικασία κατά τα οριζόμενα στον ΚΠολΔ.

2.2.5. Ακύρωση-Ματαίωση της συμφωνίας εξυγίανσης.

Σύμφωνα με το αρ. 106^ε ΠτωχΚ, η συμφωνία εξυγίανσης μπορεί να ακυρωθεί με απόφαση δικαστηρίου: α) Εάν μετά από την επικύρωση αποκαλύφθηκε ότι η συμφωνία αποτέλεσε προϊόν δόλου του οφειλέτη ή συμπαιγνίας του με πιστωτή ή τρίτο, ιδίως λόγω απόκρυψης του ενεργητικού ή διόγκωσης του παθητικού του και β) Εάν η μη εκπλήρωση των όρων της συμφωνίας από τον οφειλέτη είναι τόσο ουσιώδης, ώστε με βεβαιότητα να προβλέπεται η αδυναμία εξυγίανσης της επιχείρησής του. Με τη δημοσίευση της απόφασης περί ακύρωσης, οι όροι της συμφωνίας δεν δεσμεύουν πλέον τους δανειστές και επανέρχονται στη νομική θέση στην οποία βρίσκονταν πριν τη σύναψή της, αφαιρουμένων τυχόν ποσών που εισέπραξαν κατά τη διάρκειά της.

Περαιτέρω, με την πτώχευση του οφειλέτη επέρχεται ματαίωση της συμφωνίας, σύμφωνα με την παρ. 3 του ίδιου άρθρου. Οι δανειστές επανέρχονται και στην περίπτωση αυτή, στη θέση που βρίσκονταν πριν την επικύρωση της συμφωνίας εξυγίανσης, αφαιρουμένων και πάλι των ποσών που εισέπραξαν στο πλαίσιο λειτουργίας της, οι εμπράγματα εξασφαλίσεις που εξαλείφθηκαν με τη συμφωνία εξυγίανσης, καταρχήν δεν αναβιώνουν, εκτός αν συμφωνήθηκε διαφορετικά. Εμπράγματα εξασφαλίσεις που συστάθηκαν το πρώτον δυνάμει της

---

⁸⁰ <https://www.kathimerini.gr/444562/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/poinikh-asylia-gia-xrehsto-dhmosio-apo-thn-enta3h-sto-ar8ro-99>

συμφωνίας εξυγίανσης, επίσης δεν θίγονται, εκτός αν ορίστηκε διαφορετικά. Τέλος, είναι εύλογο ότι σε περίπτωση μεταβίβασης επιχείρησης κατά το αρ.106δ ΠτωχΚ ή κεφαλαιοποίησης χρεών του οφειλέτη, δεν θίγονται τα ως άνω αποτελέσματα με τη ματαίωση της συμφωνίας.

Τέλος και σε συμφωνία με το αρ. 103, παρ. 3 ΠτωχΚ που ορίζει ότι περιεχόμενο της συμφωνίας εξυγίανσης μπορεί να είναι και διαλυτική ή αναβλητική αίρεση, το αρ. 106^ε, παρ. 4 ΠτωχΚ προβλέπει ότι παρέχεται δικαίωμα καταγγελίας και υπαναχώρησης και άσκησης όλων των δικαιωμάτων των πιστωτών, σε περίπτωση παράβασης όρων της συμφωνίας εξυγίανσης από το οφειλέτη.

2.2.6. Ειδικότερα: Το ζήτημα της μετοχικής κωλυσιεργίας και της αναστολής των διωκτικών μέτρων.

Σύμφωνα με το αρ. 101, παρ. 1 ΠτωχΚ, όταν απαιτείται συμφωνία των εταίρων-μετόχων με λήψη απόφασης για αντίστοιχο όρο της συμφωνίας εξυγίανσης, αυτή μπορεί σε κάθε περίπτωση να λαμβάνεται είτε μετά την κατάθεση της αίτησης επικύρωσης, είτε να τίθεται στη συμφωνία εξυγίανσης ως αναβλητική αίρεση για τη θέση της σε ισχύ.

Στο ως άνω άρθρο ορίζει τη διαδικασία που ακολουθείται για την επικύρωση της συμφωνίας εξυγίανσης, σε περίπτωση που δεν συμπράττουν οι μέτοχοι-εταίροι στη λήψη απόφασης περί συμφωνίας εξυγίανσης, όταν αυτή η μη σύμπραξη κρίνεται καταχρηστική από το δικαστήριο. Όπως επισημαίνει ο Περράκης⁸¹, όταν η οφειλέτιδα εταιρία έχει περιέλθει σε κατάσταση παύσης πληρωμών, ενδεχόμενη άρνηση των μετόχων ή των εταίρων της να συμπράξουν στη λήψη των αναγκαίων εξυγιαντικών μέτρων θεωρείται εξ ορισμού καταχρηστική, διότι τεκμαίρεται ότι, χωρίς τη λήψη των μέτρων αυτών, η εταιρία έχει ελάχιστες πιθανότητες επιβίωσης.

Ειδικότερα, καταχρηστικότητα συντρέχει όταν η σύναψη συμφωνίας εξυγίανσης δεν θα καταστήσει τη νομική θέση της επιχείρησης δυσμενέστερη από

---

⁸¹ Ε. Περράκης, Πτωχευτικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, 2017, σελ. 74.

εκείνη που θα βρισκόταν δίχως τη συμφωνία⁸². Σε τέτοια περίπτωση, το δικαστήριο μπορεί να προχωρήσει στο διορισμό ειδικού εντολοδόχου με σκοπό να συμμετέχει εκείνος στη λήψη της σχετικής απόφασης του εταιρικού οργάνου.

Ειδικότερα, ο νόμος διακρίνει δύο (2) περιπτώσεις επέμβασης του δικαστηρίου, ανάλογα με το αν η επιχείρηση βρίσκεται ή όχι σε παύση πληρωμών. Κατά την παρ. 2 του άρθρου, όταν ο οφειλέτης βρίσκεται σε παύση πληρωμών, είναι λογικό η απόφαση των εταίρων να μη συμπράττουν σε συμφωνία εξυγίανσης να θεωρείται καταχρηστική, καθώς βαίνει εις βάρος των εταιρικών συμφερόντων. Άλλωστε, θα μπορούσε να θεμελιωθεί και υπό άλλες συνθήκες ευθύνη τους κατά το αρ. 98, παρ. 2 ΠτωχΚ.

Επομένως, σε τέτοια περίπτωση το δικαστήριο διορίζει ειδικό εντολοδόχο, ο οποίος ασκεί το δικαίωμα παράστασης και ψήφου των μετόχων-εταίρων του οφειλέτη που δεν συμπράττουν στη λήψη της απόφασης, έχοντας δηλαδή περιορισμένη εξουσία που οριοθετείται αυστηρά στο αναγκαίο μόνο περιεχόμενο από το δικαστήριο, ενώ θα πρέπει επιπλέον να πιθανολογείται ότι σε περίπτωση εκκαθάρισης του οφειλέτη, οι μέτοχοι ή οι εταίροι δεν θα ικανοποιηθούν από το προϊόν της εκκαθάρισης. Σχετικά, ο εμπειρογνώμονας οφείλει να εκθέσει τα περιστατικά που συνιστούν την παραπάνω περίπτωση στην έκθεσή του. Οι μη συμπράττοντες μέτοχοι ή εταίροι διατηρούν δικαίωμα αποζημίωσης έναντι της εταιρίας και των πιστωτών, σε περίπτωση που στο πλαίσιο διαγνωστικής δίκης αποδειχθεί ότι μετά την εκκαθάριση θα απέμενε σχετικό προϊόν. Ο ειδικός εντολοδόχος παρίσταται στη σχετική συνέλευση νομιμοποιούμενος δυνάμει της κοινοποίησης της απόφασης.

Στην περίπτωση που η επιχείρηση δεν βρίσκεται σε παύση πληρωμών, τότε εφαρμοστέα τυγχάνουν τα οριζόμενα στην παρ. 3 του άρθρου. Επομένως, αν μέτοχοι-εταίροι δηλώνουν ότι δεν θα παραστούν στη σχετική συνέλευση ή δεν θα υπερψηφίσουν την αντίστοιχη απόφαση, καθώς και όταν δεν παραστούν ή δεν υπερψηφίσουν την απόφαση σε συνέλευση που έχει λάβει χώρα και έχει συγκληθεί

---

⁸² Π. Παναγιώτου, Συμφωνίες αναδιάρθρωσης χρεών για διάσωση της επιχείρησης στην προπρωχευτική διαδικασία εξυγίανσης και ειδικής εκκαθαριστικής διαχείρισης, ΝοΒ 2018, σελ. 180.

ή πρόκειται να συγκληθεί νέα συνέλευση με τα ίδια θέματα, το δικαστήριο κρίνοντας την άρνηση αυτή ως καταχρηστική, διορίζει ειδικό εντολοδόχο προκειμένου ο τελευταίος να ασκήσει το δικαίωμα παράστασης και ψήφου των ως άνω μετόχων-εταίρων. Σχετικά με την καταχρηστικότητα της άρνησης, αυτή κρίνεται ελεύθερα από το δικαστήριο, ενώ το άρθρο αναφέρει ενδεικτικά την περίπτωση της πτώχευσης του οφειλέτη και της μη ικανοποίησης των μετόχων-εταίρων από το προϊόν της εκκαθάρισης συνεπεία της μη συμφωνίας εξυγίανσης. Το δικαστήριο κρίνει με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων λόγω του επείγοντος χαρακτήρα, ενώ απαιτείται κατάθεση αίτησης του οφειλέτη ή πιστωτή. Είναι προφανές ότι οι όροι που απαιτούνται στις δύο περιπτώσεις είναι ανόμοιοι, καθώς η παύση πληρωμών καθιστά ακόμα πιο αναγκαία την επίτευξη συμφωνίας εξυγίανσης και συνεπώς πιο χαλαρό το δικαστικό έλεγχο.

Τέλος, επισημαίνουμε ότι ναι μεν ξενίζει η επέμβαση του δικαστηρίου στα *interna corporis* του προσώπου, υποκαθιστώντας ουσιαστικά τη βούληση των μετόχων-εταίρων, ωστόσο σύμφωνα με την ΑιτΕκθ του ν. 4446/2016⁸³, η παρέμβαση του δικαστηρίου δικαιολογείται τόσο με γνώμονα την εξυγίανση ορισμένης επιχείρησης, που είναι ήδη αφερέγγυα, όσο και με γνώμονα την αποφυγή ευρύτερων και συστημικής φύσεως συνεπειών, που αναμφίβολα πρόκειται να έχει περαιτέρω ζημία των πιστωτικών ιδρυμάτων και των πιστωτών αυτών. Και αυτό, γιατί η κατάρρευση σειράς επιχειρήσεων, που αντιμετωπίζουν παρόμοιες συνθήκες αφερέγγυότητας, εξαιτίας της μη σύμπραξης των μετόχων ή εταιρών σε σχέδιο εξυγίανσης που πιθανολογείται ότι θα τις καταστήσει βιώσιμες, συνιστά σοβαρή απειλή για τη σταθερότητα της εθνικής οικονομίας και ειδικότερα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Σύμφωνα με το αρ.106 ΠτωχΚ, όπως αυτό τροποποιήθηκε με το ν. 4446/2016, προβλέπεται διπλό σύστημα αναστολής ατομικών διώξεων: α) η αυτοδίκαιη (αυτόματη) αναστολή με την κατάθεση της αίτησης επικύρωσης, β) η δυναμική αναστολή τόσο μετά την κατάθεση της αίτησης, όσο και πριν από αυτήν.

---

⁸³ Διαθέσιμη στο <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/e-loplir-eis-synolo.pdf>

Ειδικότερα, με την κατάθεση της αίτησης για επικύρωση της συμφωνίας εξυγίανσης και μέχρι την έκδοση απόφασης από το δικαστήριο επέρχεται αυτοδίκαιη αναστολή όλων των μέτρων, εκκρεμών ή μη, ατομικής και συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του οφειλέτη για απαιτήσεις, οι οποίες γεννήθηκαν πριν την υποβολή της αίτησης για διάστημα max τεσσάρων (4) μηνών από την κατάθεση της αίτησης. Το μέτρο αυτό αποτελεί το κυριότερο προληπτικό μέτρο, που σκοπό έχει την προστασία των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη από ενέργειες των δανειστών⁸⁴.

Με την αυτοδίκαιη αναστολή του αρ. 106 ΠτωχΚ:

- Αναστέλλονται αυτόματα όλα τα μέτρα συλλογικής και ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του οφειλέτη. Απαγορεύεται η έναρξη και η συνέχιση αναγκαστικής εκτέλεσης, ενώ η ως άνω αυτοδίκαιη αναστολή δεν καταλαμβάνει: α) δίκες αναγνωριστικές και καταψηφιστικές των απαιτήσεων κατά του οφειλέτη, οι οποίες συνεχίζονται κανονικά, β) την υποβολή αίτησης πτώχευσης από τον ίδιο τον οφειλέτη, γ) πληρωμές του οφειλέτη σε τρίτους κατά την επιχειρηματική του κρίση, ώστε να μπορεί η επιχείρηση να επιβιώνει, δ) άσκηση διαπλαστικών δικαιωμάτων, ε) διώξεις που τείνουν σε ικανοποίηση απαιτήσεων που γεννήθηκαν μετά την υποβολή της αίτησης επικύρωσης. Υπό το προϊσχύσαν καθεστώς η αναστολή καταλάμβανε και την έκδοση διαταγής πληρωμής⁸⁵, ωστόσο μετά την τροποποίηση που επέφερε ο ν. 4446/2016 γίνεται δεκτό ότι η έκδοση διαταγής πληρωμής δεν καταλαμβάνεται από την αναστολή⁸⁶, άποψη η οποία υποστηριζόταν από τη θεωρία και πριν την ως άνω τροποποίηση⁸⁷.

⁸⁴ Α. Ρόκας, Προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης επιχειρήσεων, Σάκκουλας, 2014, σελ. 151.

⁸⁵ Βλ. ενδεικτικά από τη νομολογία: ΜΠΘεσνίκης 3679/2014, δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ, ΠΠΘεσνίκης 5757/2013, δημοσιευμένη στην ΕλλΔνη 2013, σελ. 518, ΠΠΧαλκ 83/2013 δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁸⁶ ΜΠΘεσνίκης 3149/2018, ΕφΛαρ 314/2017 και ΑΠ 294/2017, όλες δημοσιευμένες στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁸⁷ Α. Κοσίρης, Πτωχευτικό Δίκαιο, Σάκκουλας, 2008, σελ. 283.

- Επίσης, αναστέλλεται και η λήψη οποιουδήποτε ασφαλιστικού μέτρου κατά του οφειλέτη, συμπεριλαμβανομένης της συντηρητικής κατάσχεσης και της εγγραφής προσημείωσης υποθήκης, συναινετικής ή κατ' αντιδικία, εκτός αν με αυτό επιδιώκεται η αποτροπή της απομάκρυνσης ή αφαίρεσης ή μετακίνησης κινητών πραγμάτων της επιχείρησης, τεχνολογικού ή εν γένει εξοπλισμού της που δεν έχει συμφωνηθεί και ενέχει τον κίνδυνο απαξίωσης της επιχείρησης του οφειλέτη.
- Αναστέλλονται και οι αποκλειστικές προθεσμίες άσκησης αξιώσεων και παραγραφής των απαιτήσεων των δανειστών, καθώς και της άσκησης διαδικαστικών πράξεων, όπως οι προθεσμίες για την άσκηση ενδίκων μέσων. Η αναστολή καταλαμβάνει και την άσκηση των αξιώσεων εγγυητών και συνοφειλετών του οφειλέτη.

Η αυτόματη αναστολή διώξεων μπορεί να εφαρμοστεί μόνον μία (1) φορά ανά οφειλέτη, ενώ στο Μητρώο Πτωχεύσεων του δικαστηρίου σημειώνεται η έναρξη ισχύος της αυτόματης αναστολής διώξεων κατά την πρώτη υποβολή αίτησης επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης. Όπως παραπάνω επισημάνθηκε η αναστολή αυτή, έχει διάρκεια τεσσάρων μηνών από την υποβολή της αίτησης, ενώ δικαστική παράταση αυτής δεν προβλέπεται. Μολονότι δεν αναφέρεται στο νόμο (υπονοείται όμως με τη φράση «δεν μπορεί να υπερβαίνει...»), η διάρκεια δεν θα υπερβαίνει την τυχόν επικύρωση της συμφωνίας⁸⁸.

Μετά τη λήξη της κατά τα παραπάνω αυτοδίκαιης αναστολής, είναι δυνατό να υπάρξει εκ νέου αναστολή, η οποία διατάσσεται από το δικαστήριο. Συγκεκριμένα, μπορεί να διαταχθεί η αναστολή λήψης μέτρων, εκκρεμών ή μη, ατομικής και συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του οφειλέτη, καθώς και η λήψη κάθε άλλου προληπτικού μέτρου, κατά τα προβλεπόμενα στο αρ. 106α ΠτωχΚ. Τα μέτρα διατάσσονται κατόπιν αίτησης οποιουδήποτε έχοντος έννομο συμφέρον

---

⁸⁸ ΠΠΑθ 888/2017, δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

(οφειλέτης, πιστωτές, εγγυητές και συνοφειλέτες⁸⁹), ακόμα και αυτεπαγγέλτως⁹⁰. Αρμόδιο είναι είτε από το πτωχευτικό δικαστήριο είτε κατά περίπτωση από τον πρόεδρο του δικαστηρίου, ενδεχομένως και από το εφετείο, αν απορρίφθηκε η αίτηση επικύρωσης⁹¹. Το δικαστήριο κρίνει με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων⁹², ώστε να κρίνεται η υπόθεση στη βάση πιθανολόγησης και διαρκούν μέχρι την έκδοση απόφασης επί της αίτησης επικύρωσης. Δεν απαιτείται (σε αντίθεση με το παλιό άρθρο 100 παρ. 3 ΠτωχΚ) γνώμη πραγματογνώμονα.

Πριν διατάξει τα μέτρα το Δικαστήριο μπορεί να κλητεύσει ένα ή περισσότερους πιστωτές, που θα εκφέρουν τις απόψεις τους για τα αιτούμενα προληπτικά μέτρα ή και τον οφειλέτη, αν δεν έχει συμμετάσχει στη σύναψη της συμφωνίας. Το περιεχόμενο των προληπτικών μέτρων είναι αυτό που είναι αναγκαίο κατά τις περιστάσεις, ενώ λόγω της ευρύτητας της διατύπωσης της παρ. 1 αρ. 106α ΠτωχΚ, συνάγεται ότι τέτοια μέτρα μπορούν να συνίστανται σε εκείνα της αυτοδίκαιης αναστολής, όπως αυτά εκτέθηκαν παραπάνω, αλλά μπορούν και να τα συμπληρώνουν ή και να τα υπερβαίνουν⁹³. Μπορεί π.χ. να διαταχθεί ευρύτερη αναστολή, που να καταλαμβάνει και άλλα καταδιωκτικά μέτρα, πέραν της αναγκαστικής εκτέλεσης, αν δικαιολογείται η ανάγκη λήψης τους, η συνέχιση αμφοτεροβαρών συμβάσεων που άλλως θα έληγαν ή η απαγόρευση καταγγελίας τους, η ευρύτερη απαγόρευση διάθεσης περιουσιακών στοιχείων από τον οφειλέτη ή προς αυτόν, ανάλογα με τις εμφανιζόμενες ανάγκες, ο διορισμός μεσεγγυούχου κλπ. Σε κάθε περίπτωση, όμως, τα προληπτικά μέτρα του άρθρου 106α ΠτωχΚ δεν μπορούν να καταλάβουν απαιτήσεις που γεννήθηκαν μετά την υποβολή της αίτησης επικύρωσης, ούτε να υπερβαίνουν τα αποτελέσματα που επέρχονται με την κήρυξη της πτώχευσης⁹⁴.

Στο ίδιο άρθρο, στην παρ. 2 παρέχεται η δυνατότητα αναστολής διώξεων και για συνοφειλέτες, εγγυητές του οφειλέτη (π.χ. μέλη ΔΣ, διαχειριστές και πρόσωπα

---

⁸⁹ ΕφΑθ 2061/2016, δημοσιευμένη στο ΔΕΕ 2016, σελ. 1385.

⁹⁰ Σ. Ψυχομάνης, Πτωχευτικό Δίκαιο, 2016, σελ. 98.

⁹¹ ΕφΑθ 3376/2014, δημοσιευμένη στο ΔΕΕ 2014, σελ. 969.

⁹² Πρβλ. Ι. Δεληκωστόπουλος κλπ., Δικονομικά ζητήματα του Πτωχευτικού Δικαίου, 2012, σελ. 67.

⁹³ Βλ. ως άνω ΠΠΑθ 888/2017.

⁹⁴ Α. Κοσίρης, Πτωχευτικό Δίκαιο, 2016, σελ. 516.

που κατά τη φορολογική και ασφαλιστική νομοθεσία, ευθύνονται έναντι του Δημοσίου για τις σχετικές οφειλές της εταιρίας), απαιτείται ωστόσο να συντρέχει ο όρος της συνδρομής σπουδαίου επιχειρησιακού ή κοινωνικού λόγου. Με την παρ. 3, αποκλείεται ρητά ορισμένα προληπτικά μέτρα, ιδίως σε ζητήματα χρηματοοικονομικής ασφάλειας (ν. 3301/2004) ή από ρήτρα εκκαθαριστικού συμψηφισμού. Σύμφωνα δε με την παρ. 5 του ως άνω άρθρου, στα προληπτικά μέτρα των προηγούμενων παραγράφων δύνανται να τίθενται εξαιρέσεις, αν συντρέχει σπουδαίος κοινωνικός λόγος, όπως ενδεικτικά, προκειμένου να καταβληθούν σε πιστωτή ποσά που είναι αναγκαία για τη διατροφή τούτου ή της οικογένειάς του ή για την ικανοποίηση απαιτήσεων διατροφής άλλων προσώπων. Απαιτήσεις εργαζομένων για μισθούς δεν καταλαμβάνονται από τα προληπτικά μέτρα, εκτός αν το Δικαστήριο επεκτείνει την αναστολή της παραγράφου 1 και στις απαιτήσεις αυτές για σπουδαίο λόγο και για ορισμένο χρόνο ειδικά αναφερόμενους στην απόφαση. Επιπρόσθετα, το πτωχευτικό δικαστήριο ή ο πρόεδρος του κατά περίπτωση δύναται οποτεδήποτε, ύστερα από αίτηση του έχοντος έννομο συμφέρον ή αυτεπαγγέλτως, να ανακαλεί ή να μεταρρυθμίζει κατά περίπτωση τα κατά τις προηγούμενες παραγράφους προληπτικά μέτρα. Αν και δεν ορίζεται ρητά, τα διατασσόμενα όμως μέτρα του άρθρου 106α ΠτωχΚ μπορούν να αποτελούν περιεχόμενο προσωρινής διαταγής, κατ' εφαρμογή του άρθρου 691Α ΚΠολΔ⁹⁵.

Η τρίτη περίπτωση αναστολής ορίζεται στην παρ. 6 του αρ. 106α ΠτωχΚ και αφορά την αναστολή των διώξεων σε στάδιο προ της αίτησης επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης. Σκοπός της διάταξης είναι να μην κωλύεται η διαπραγματεύση μεταξύ των μερών και να μην ακυρώνονται οι προοπτικές ευόδωσης ενός σχεδίου εξυγίανσης από ατομικές διώξεις μεμονωμένων πιστωτών.

Η ως άνω αναστολή χορηγείται από το δικαστήριο που κρίνει κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, άπαξ και κατόπιν αίτησης του οφειλέτη ή πιστωτή, η οποία δημοσιεύεται σε περίληψη στο Δελτίο ΕΤΑΑ - ΤΑΝ, είναι δε απαραίτητη η προσκόμιση από τον αιτούντα έγγραφη δήλωση πιστωτών που εκπροσωπούν ποσοστό τουλάχιστον είκοσι τοις εκατό (20%) του συνόλου των

---

⁹⁵ Ε. Περάκης, Πτωχευτικό Δίκαιο, 2017, σελ. 63 κ.ε.

απαιτήσεων κατά του οφειλέτη ότι συμμετέχουν στις διαπραγματεύσεις για την επίτευξη συμφωνίας⁹⁶ και συντρέχουν και οι προϋποθέσεις της επείγουσας περίπτωσης ή του επικειμένου κινδύνου κατά τις διατάξεις των αρ. 682 επ. ΚΠολΔ. Ο παραπάνω όρος περί δήλωσης των πιστωτών θεωρείται εύλογος, λαμβάνοντας υπόψη και την απλούστευση της διαδικασίας, καθώς δεν υφίσταται πλέον οργανωτικό πλαίσιο, που να κινεί επίσημες διαπραγματεύσεις για την κατάρτιση της συμφωνίας, με αποτέλεσμα να μην είναι εφικτός ο προσδιορισμός του ακριβούς χρόνου έναρξης αυτών.

Τα μέτρα που μπορούν να διαταχθούν είναι εκείνα της παρ. 1 του αρ. 106α, όπως ανωτέρω εξειδικεύθηκα. Τέλος, ζήτημα δημιουργήθηκε με τη διατύπωση της παρ. 6 σχετικά με τη διάρκεια ισχύος των μέτρων αναστολής. Ειδικότερα, η διάταξη ορίζει ότι: *Τα προληπτικά μέτρα που διατάσσονται σύμφωνα με την παρούσα παράγραφο ή τυχόν προσωρινή διαταγή που εκδόθηκε ισχύουν έως την κατάθεση της αίτησης επικύρωσης και σε κάθε περίπτωση κατ' ανώτατο όριο έως τέσσερις (4) μήνες συνολικά από την έκδοση απόφασης ή της χορήγησης της προσωρινής διαταγής, οπότε παύουν αυτοδικαίως να ισχύουν, απαγορευομένης της παράτασης της ισχύος τους.*

Όπως επισημάνθηκε από τη νομολογία⁹⁷, η σχετική διατύπωση δημιουργεί ερμηνευτικά ζητήματα, ενόψει του γεγονότος ότι δεν παρίσταται απολύτως ευκρινές το αν ο ανώτατος χρόνος των τεσσάρων μηνών, για τον οποίο προβλέπεται ως δυνατή η χορήγηση των προληπτικών μέτρων στο στάδιο αυτό των διαπραγματεύσεων, αφορά συνολικά και στα χορηγούμενα με την προσωρινή διαταγή προληπτικά μέτρα, που διατάσσονται με την απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων, θέση που θα είχε ως αποτέλεσμα να είναι δυνατό να χορηγηθούν με την απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων προληπτικά μέτρα, μόνο για το χρονικό διάστημα μέχρι τη συμπλήρωση τετραμήνου από τη χορήγηση της προσωρινής διαταγής, ή αν το κατ' ανώτατο όριο τετράμηνο χρονικό διάστημα εκκινεί μεν αρχικώς από τη χορήγηση της προσωρινής διαταγής, χωρίς να είναι δυνατό να παραταθεί πέραν του τετραμήνου, επανεκκινεί

---

⁹⁶ Η διάταξη εξειδικεύθηκε με τον ν. 4491/2017, σχετικά με την προϊσχύσασα διάταξη με την τροποποίηση του ν. 4446/2016, βλ. ΜΠΑΘ 12023/2017, δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁹⁷ ΜΠΠατρ 839/2019, δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ωστόσο, από την τυχόν εν συνεχεία εκδιδόμενη απόφαση ασφαλιστικών μέτρων, με την οποία χορηγούνται τα προληπτικά μέτρα, ανεξαρτήτως του χρόνου που διέδραμε από το χρόνο χορήγησης της προσωρινής διαταγής μέχρι το χρόνο έκδοσης της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων.

Το δικαστήριο έκρινε ότι το κατ' ανώτατο όριο τετράμηνο χρονικό διάστημα εκκινεί αυτοτελώς το μεν από την έκδοση της προσωρινής διαταγής, το δε από την έκδοση της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων. Τούτο δεν σημαίνει πάντως κατ' ανάγκη χρονικό διπλασιασμό της παρεχόμενης προστασίας αφού η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων ενδέχεται να εκδοθεί σε χρονικό διάστημα μικρότερο του τετραμήνου από την έκδοση της προσωρινής διαταγής, οπότε και η τελευταία θα παύσει να ισχύει, ενώ η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων μπορεί να ισχύσει για μικρότερο χρονικό διάστημα από αυτό των τεσσάρων μηνών, αν στο μεταξύ συναφθεί συμφωνία εξυγίανσης και κατατεθεί, προς επικύρωση.

Σχετικά με την υλική αρμοδιότητα του δικαστηρίου, πριν την κατάθεση της αίτησης επικύρωσης, αρμόδιο είναι κατά τις γενικές διατάξεις ο Μονομελής Πρωτοδικείο (683 παρ.1 ΚΠολΔ), ενώ με την κατάθεση της αίτησης γεννιέται και συντρέχουσα αρμοδιότητα του Πολυμελούς Πρωτοδικείου στο οποίο εκκρεμεί προς εκδίκαση η κύρια αίτηση της επικύρωσης της συμφωνίας⁹⁸.

---

⁹⁸ Σχετικά με το ζήτημα της αρμοδιότητας του Πολυμελούς Πρωτοδικείου να κρίνει αίτηση ασφαλιστικών μέτρων βλ. ενδεικτικά ΠΠΑθ 888/2017 κ. ο.π.

Κεφάλαιο 3^ο

Διαδικασία Ειδικής Διαχείρισης (αρ. 68 κ.ε. ν. 4307/2014).

3.1. Εισαγωγικά.

Με τις διατάξεις των αρ. 68-77 ν. 4307/2014 θεσπίσθηκε η έκτακτη διαδικασία ειδικής διαχείρισης. Η παραπάνω διαδικασία εντάχθηκε στο γενικότερο πλαίσιο διαδικασιών που θέσπισε ο ως άνω νόμος προκειμένου να ελαφρυνθεί το ιδιωτικό χρέος και να διασωθούν υπερχρεωμένες, αλλά βιώσιμες – όπως ο ίδιος ο νόμος επισημαίνει- επιχειρήσεις. Αρχικά, η διαδικασία της ειδικής διαχείρισης εφαρμοζόταν παράλληλα με τη διαδικασία της ειδικής εκκαθάρισης του αρ. 106 ια ΠτωχΚ, η οποία όμως καταργήθηκε με τον ν. 4446/2016, καθώς όπως επισημάνθηκε⁹⁹, η τελευταία είχε τύχει πενιχρής εφαρμογής και τελούσε σε συστηματική αναντιστοιχία με τις υπόλοιπες διατάξεις του πτωχευτικού κώδικα, συνεπώς καταργήθηκε ώστε να καταστεί δυνατή η συσχέτιση και ενδεχομένως η αφομοίωσή της από την απολύτως συναφή διαδικασία της ειδικής διαχείρισης του ν. 4307/2014. Η δε διαδικασία της ειδικής εκκαθάρισης αποτελούσε τη διάδοχο της ειδικής εκκαθάρισης των αρ. 46α-β και 48 Ν. 1892/1990, όπως παραπάνω εκτέθηκε. Κοινό χαρακτηριστικό των παραπάνω διαδικασιών είναι ότι αποτελούν συλλογικές, παραπτωχευτικές, καθώς κηρύσσονται, εξελίσσονται και περατώνονται αυτοτελώς, χωρίς ανάμειξή τους με την πτώχευση, διαδικασίες κατά τις οποίες η οφειλέτρια επιχείρηση τίθεται υπό ειδική διαχείριση (εκκαθάριση) ειδικού διαχειριστή (εκκαθαριστή) με στόχο την πώληση αυτής με συνοπτικές διαδικασίες μέσω πλειοδοτικού διαγωνισμού¹⁰⁰.

Σχετικά με το χαρακτήρα της διαδικασίας, αυτός μπορεί να χαρακτηριστεί ως ξεκάθαρα εκκαθαριστικός, σκοπός δεν είναι η εξυγίανση της επιχείρησης, αλλά η εκποίηση αυτής, είτε ως σύνολο, είτε των επιμέρους λειτουργικών συνόλων (κλάδων)

⁹⁹ Αιτιολογική Έκθεση ν. 4446/2016, σελ. 3, δημοσιευμένη στο <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/p-ptoxef-eis.neo-sunolo.pdf>

¹⁰⁰ Γ. Σωτηρόπουλος, Ζητήματα δικονομικού και ουσιαστικού δικαίου της διαδικασίας ειδικής διαχείρισης των αρ. 68 επ. Ν. 4307/2014, ΔΕΕ 2/2018, σελ. 159.

ή ακόμα και επιμέρους περιουσιακών στοιχείων, σε ενδιαφερόμενο αγοραστή και η συλλογική ικανοποίηση των δανειστών της. Αυτό άλλωστε αποδεικνύεται και από τη νομοθετική επιλογή να μην αποτελεί αναγκαία συνθήκη για τη διαδικασία η βιωσιμότητα της επιχείρησης, καθώς σκοπός δεν είναι η διάσωση του φορέα της επιχείρησης, αλλά η διάσωση του ενεργητικού της περιουσίας, ώστε αφενός να ικανοποιηθούν συμμέτρως οι πιστωτές, αφετέρου η συνέχιση της λειτουργίας της επιχείρησης υπό νέο φορέα¹⁰¹

Όπως επισημαίνεται και από τη νομολογία¹⁰², πρωταρχικός σκοπός του νόμου είναι η λειτουργία της επιχείρησης κατά τη διάρκεια της ως άνω διαδικασίας, ώστε μέσω αυτής να αποφευχθεί η απαξίωση της επιχείρησης του οφειλέτη νομικού προσώπου που έχει παύσει της πληρωμές του και να επιτευχθεί μέσω της μεταβίβασης του ενεργητικού της επιχείρησης (ως συνόλου ή μερών) η συνέχιση της λειτουργίας αυτής με μεταβολή των φορέων της, με ταυτόχρονη ικανοποίηση των πιστωτών από το τίμημα της πώλησης του ενεργητικού. Με τη διαδικασία αυτή ωφελείται και η εθνική οικονομία, καθώς η επιχείρηση παραμένει στον παραγωγικό ιστό της χώρας και διατηρούνται οι θέσεις εργασίας. Παρακάτω αναλύονται οι προϋποθέσεις και η πορεία της διαδικασίας.

3.2. Προϋποθέσεις υπαγωγής στη διαδικασία.

Σύμφωνα με το αρ. 68 ν. 4307/2014 προϋποθέσεις υπαγωγής φυσικού/νομικού προσώπου στη διαδικασία είναι: α) να έχει πτωχευτική ικανότητα, β) να βρίσκεται σε γενική και μόνιμη αδυναμία εκπλήρωσης ληξιπρόθεσμων χρηματικών υποχρεώσεων, γ) να υποβάλλεται αίτηση από πιστωτή ή πιστωτές του οφειλέτη, στους οποίους περιλαμβάνεται τουλάχιστον ένας χρηματοδοτικός φορέας, οι οποίοι εκπροσωπούν τουλάχιστον το 40% του συνόλου των απαιτήσεων σε βάρος του οφειλέτη. Περαιτέρω, δυνατότητα υπαγωγής επιχειρήσεων ,υπό τη μορφή κεφαλαιουχικών

---

¹⁰¹ Δ. Αυγητιδης, Χρηματοδότηση εταιρίας υπό ειδική διαχείριση, ΧρΙδΔ 2019, σελ. 229.

¹⁰² Βλ. ενδεικτικά από τις πρόσφατες την ΜΠΑθ 1035/2019 και την ΜΠΑθ 1988/2018, δημοσιευμένες στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

εταιριών¹⁰³, στη διαδικασία παρέχεται και στην περίπτωση που συντρέχει ως προς αυτές για δύο συνεχόμενες χρήσεις λόγος λύσης κατά το άρθρο 48 παρ. 1 του κ.ν. 2190/1920¹⁰⁴. Νομολογιακά, η τελευταία προϋπόθεση εφαρμόστηκε στην περίπτωση των αρνητικών ιδίων κεφαλαίων για δύο συνεχόμενες χρήσεις¹⁰⁵, στην περίπτωση της μη υποβολής προς καταχώριση των οικονομικών καταστάσεων τριών (3) τουλάχιστον συνεχών διαχειριστικών χρήσεων, εγκεκριμένων από τη γενική συνέλευση¹⁰⁶ και τέλος στην περίπτωση που το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων της εταιρείας, έχει καταστεί κατώτερο του 1/10 του μετοχικού κεφαλαίου¹⁰⁷.

Επισημαίνουμε ότι για την υπαγωγή στη διαδικασία δεν αρκεί η επαπειλούμενη αδυναμία εκπλήρωσης ή η απλή πιθανότητα αφερεγγυότητας, όπως επιτάσσει το αρ. 99 ΠτωχΚ, αλλά απαιτείται να συντρέχει γενική και μόνιμη αδυναμία εκπλήρωσης ληξιπρόθεσμων χρηματικών υποχρεώσεων. Η νομολογία για την εξειδίκευση του παραπάνω όρου παραπέμπει στην αντίστοιχη νομολογία της πτώχευσης. Ειδικότερα¹⁰⁸, παύση πληρωμών αποτελεί εκείνη η κατάσταση, κατά την οποία ο έμπορος, ανεξαρτήτως προς την πραγματική περιουσιακή του δυνατότητα, περιέρχεται σε μόνιμη πραγματική - όχι δε προσωρινή από εντελώς παροδικές αιτίες- αδυναμία για την εμπρόθεσμη πληρωμή των ληξιπρόθεσμων, δηλαδή των εκκαθαρισμένων και άμεσα απαιτητών, χρεών του.

---

¹⁰³ Ε. Αλεξανδρίδου, Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ. 13: Κεφαλαιουχικές εταιρίες θεωρούνται η ΑΕ, η ΕΠΕ, η ΙΚΕ και η ναυτική εταιρία.

¹⁰⁴ Το αρ. όριζε ως εξής: «1. Η εταιρεία μπορεί να λυθεί με δικαστική απόφαση μετά από αίτηση οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον εάν: α) κατά τη σύσταση της εταιρείας δεν καταβλήθηκε το κεφάλαιο που ήταν καταβλητέο, ολικά ή μερικά, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου και του καταστατικού, β) η εταιρεία δεν έχει το ελάχιστο κεφάλαιο που ορίζεται κάθε φορά από το νόμο, γ) το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων της εταιρείας, όπως προσδιορίζονται στο υπόδειγμα του ισολογισμού που προβλέπεται από το άρθρο 42γ, καταστεί κατώτερο του ενός δεκάτου (1/10) του μετοχικού κεφαλαίου και η γενική συνέλευση δεν λαμβάνει μέτρα κατά το άρθρο 47, δ) η εταιρεία δεν έχει υποβάλει, προς καταχώριση, οικονομικές καταστάσεις τριών (3) τουλάχιστον συνεχών διαχειριστικών χρήσεων, εγκεκριμένες από τη γενική συνέλευση...». Επισημαίνεται ότι το Κ.Ν. 2190/1920 περί ΑΕ έχει καταργηθεί από 01-01-2019 με τον Ν. 4548/2018, ωστόσο η σχετική διάταξη του αρ. 68 ν. 4307/2014 δεν έχει τροποποιηθεί κατάλληλα. Σε κάθε περίπτωση, σήμερα οι λόγοι λύσης της ΑΕ ορίζονται στο αρ. 165 Ν. 4548/2018, το οποίο έχει ταυτόσημο περιεχόμενο με το προϊσχύσαν αρ. 48 Κ.Ν. 2190/1920.

¹⁰⁵ ΜΠΑΘ 1035/2019, ΜΠΑΘ 963/2017 (Υπόθεση Δημοσιογραφικού Οργανισμού Λαμπράκη), ΜΠΔραμ 53/2017 (Υπόθεση Μάρμαρα Δράμας-Λαζαρίδης), δημοσιευμένες στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁰⁶ ΜΠΠειρ 4814/2018, ΜΠΑΘ 725/2018, ΜΠΑΘ 1612/2017, δημοσιευμένες στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁰⁷ ΜΠΗρακ 163/2019, δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁰⁸ Βλ. αναλυτικά σε Ε. Περάκη, Πτωχευτικό Δίκαιο ως άνω, σελ. 125 κ.ε. Για την περιπτώσιολογία παραπέμπουμε στην ΜΠΠειρ 4814/2018 κ.ο.π., δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

Επομένως, όχι οποιαδήποτε μη πληρωμή, αλλά η μη πληρωμή που έχει τον χαρακτήρα της γενικότητας και μονιμότητας και υποδηλώνει συγχρόνως νέκρωση ή διακοπή της εμπορικής κίνησης, αθεράπευτο κλονισμό της πίστης του εμπόρου ή διαταραχή στην οικονομική του υπόσταση, συνιστά παύση πληρωμών κατά την έννοια του νόμου και δεν αρκεί η απλή έλλειψη ρευστότητας του οφειλέτη. Η γενικότητα και μονιμότητα μπορεί να συναχθεί, κατά τις περιστάσεις, και καταδεικνύεται από την έναντι του κοινού αδυναμία αντιμετώπισης των χρεών του, που μπορεί να συντρέχει και στην περίπτωση της μη πληρωμής ενός μόνο χρέους, τέτοιας όμως σημασίας, ώστε αυτή να φανερώνει μη πληρωμή έναντι του κοινού, δηλ. κλονισμό της εμπορικής πίστης του εμπόρου και πραγματική αδυναμία συνέχισης της εμπορίας του¹⁰⁹. Επιπλέον, η πληρωμή μερικών μόνο χρεών εκ μέρους της εταιρείας δεν δύναται να αναιρέσει το γεγονός ότι αυτή ουσιαστικά έχει περιέλθει σε κατάσταση παύσεως των πληρωμών της, καθόσον αδυνατεί να εκπληρώσει το σημαντικότερο τμήμα των υποχρεώσεών της, η δε αδυναμία της αυτή εμφανίζει στοιχεία γενικότητας και μονιμότητας¹¹⁰. Απαιτείται αδυναμία του οφειλέτη να εκπληρώνει τις οφειλές του με τον ρυθμό που καθίστανται ληξιπρόθεσμες. Δεν αρκεί συνεπώς η αδυναμία πληρωμής των ληξιπρόθεσμων χρεών κάποιας χρονικής στιγμής, αλλά θα πρέπει να προβλέπεται ότι η αδυναμία αυτή θα πλήξει και τα επερχόμενα.

Περαιτέρω, έχει κριθεί ότι ο όρος πληρούται με μόνη την υποβολή αίτησης εξυγίανσης ή πτώχευσης από την εταιρία¹¹¹, καθώς de facto αποδεικνύονται τα πραγματικά περιστατικά της γενικής και μόνιμης αδυναμίας πληρωμής των ληξιπρόθεσμων οφειλών της. Η νομολογία περαιτέρω για την κρίση περί πλήρωσης ή μη του όρου ανατρέχει στα στοιχεία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της εταιρίας, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στη ρευστότητα αυτής σε συνδυασμό με το ύψος των υποχρεώσεών της έναντι των δανειστών και των απαιτήσεων που διατηρεί η ίδια.

---

¹⁰⁹ Έτσι η ΜΠΛιβ 74/2017, ΧρΙΔ 2017, σελ. 700 κ.ε., με παρατηρήσεις Π. Γεωργαντόπουλου και ΜΠΔραμ 53/2017, δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹¹⁰ Βλ. ΜΠΑθ 1988/2018, δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹¹¹ Έτσι ΜΠΘεσνίκης 5439/2019, ΜΠΠειρ 1883/2018, ΜΠΔραμ 53/2017, δημοσιευμένες στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

Οι αιτούντες υποχρεούνται να εκθέτουν με τρόπο ειδικό, ορισμένο και σαφή στην αίτηση ποια είναι τα υπόλοιπα χρέη της οφειλέτιδας έναντι τρίτων, από ποια αιτία, ποιου ύψους (ποσού), ποιο χρονικό διάστημα αφορούν και εάν έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμα, για να προκύπτει από πότε είναι ληξιπρόθεσμα και απαιτητά έναντι της καθ' ης από τους πιστωτές της, τα οποία είναι κρίσιμα για το αντικείμενο της δίκης, προκειμένου να προκύπτει συγκεκριμένα εάν όντως συντρέχει κατά νόμο η προϋπόθεση της παύσης πληρωμών που προϋποθέτει γενικότητα και μονιμότητα στην αδυναμία πληρωμών εκ μέρους της οφειλέτριας. Γενικόλογη και ασαφής αναφορά στην οικονομική αδυναμία της οφειλέτιδας δεν αρκεί¹¹².

Αναφορικά με την ενεργητική νομιμοποίηση¹¹³ αυτή αφορά αποκλειστικά πιστωτή ή πιστωτές του οφειλέτη, οι οποίοι εκπροσωπούν κατ' ελάχιστο το 40% του συνόλου των απαιτήσεων σε βάρος του, στους οποίους πρέπει οπωσδήποτε να συμπεριλαμβάνεται ένας τουλάχιστον χρηματοδοτικός φορέας. Ρητά αποκλείεται ο οφειλέτης από την υποβολή της αίτησης. Η παραπάνω πρόβλεψη σχολιάστηκε από τη θεωρία¹¹⁴, ως εισάγουσα άνιση μεταχείριση των πιστωτών του οφειλέτη, καθώς αφενός δεν μπορούν να υποβάλουν σχετική αίτηση, αν σε αυτούς δεν περιλαμβάνεται χρηματοδοτικός φορέας, αφετέρου απαιτείται η συναίνεση ποσοστού 40% των πιστωτών για την αποδοχή της αίτησης, μολονότι η πλειοψηφία π.χ. του 51% μπορεί να είναι αντίθετη στην υπαγωγή της επιχείρησης στην ειδική διαχείριση. Τα ως άνω ζητήματα αντισυνταγματικότητας εξ' όσων γνωρίζουμε, δεν έχουν κριθεί ακόμα από τα πολιτικά δικαστήρια. Ο υπολογισμός του ποσοστού των πιστωτών ορίζεται στο άρ. 68, παρ. 4, συντάσσεται σχετικά κατάσταση πιστωτών από λογιστή ή ορκωτό ελεγκτή και βεβαιώνεται η συνδρομή του όρου της minimum πλειοψηφίας του 40%. Σε περίπτωση που εκκρεμεί η έκδοση απόφασης σχετικά με το ύψος απαιτήσεων κάποιου πιστωτή ή τυχόν ανταπαίτηση της οφειλέτιδας εταιρίας, τότε το δικαστήριο που κρίνει την αίτηση υπαγωγής σε ειδική διαχείριση

---

¹¹² ΜΠΠειρ 4814/2018, ΜΠΠειρ 2846/2019, δημοσιευμένες στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹¹³ Υποβολής, δηλαδή, της αίτησης υπαγωγής σε ειδική διαχείριση.

¹¹⁴ *I. Βενιέρης*, Προβληματισμοί και ερμηνευτικές προσεγγίσεις ως προς την ειδική διαχείριση των αρ. 68 κ.ε. ν. 4307/2014, ΕΕμπΔ 2018, σελ. 512-513.

αναβάλλει τη συζήτηση της αίτησης μέχρι την έκδοση τελεσίδικης απόφασης επί των παραπάνω απαιτήσεων κατά το άρ. 249 ΚΠολΔ¹¹⁵.

Αναγκαίο περιεχόμενο της αίτησης αποτελεί επίσης ο ορισμός του ειδικού διαχειριστή, καθώς και η δήλωση αποδοχής του. Ειδικός διαχειριστής κατά το άρ. 69, μπορεί να οριστεί ελεγκτής, ελεγκτικό γραφείο, δικηγόρος με οικονομοτεχνικές γνώσεις, δικηγορική εταιρία λογιστής και σύμπραξη προσώπων με τα ανωτέρω προσόντα. Ο ειδικός διαχειριστής είναι διαχειριστής αφερεγγυότητας κατά τα οριζόμενα στο ΠΔ 133/2016 και την παρ. 22 της υποπαρ. Γ3 του άρ. 2 του Ν. 4336/2015, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 51 του Ν. 4423/2016. Εντελώς επιγραμματικά, διαχειριστής αφερεγγυότητας μπορεί να οριστεί πρόσωπο που ασκεί επί τουλάχιστον πενταετία το δικηγορικό επάγγελμα ή αυτό του νόμιμου ελεγκτή ή λογιστή φοροτεχνικού Α' τάξεως. Διενεργούνται σχετικά εξετάσεις από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και οι επιτυχόντες εγγράφονται στο Μητρώο Διαχειριστών Αφερεγγυότητας. Ο ορισθείς διαχειριστής ασκεί τα καθήκοντά του για διάστημα είκοσι τεσσάρων (24) μηνών από τη δημοσίευση της απόφασης περί υπαγωγής στη διαδικασία, με δυνατότητα παράτασης έξι (6) επιπλέον μηνών. Υπό την προϋσχύσασα μορφή το διάστημα οριζόταν στους δεκαοχτώ (18) και δώδεκα (12) μήνες. Τέλος, ο ειδικός διαχειριστής κατά την παρ. 4 του άρ. 69 ευθύνεται περιορισμένα για την άσκηση των καθηκόντων του, μόνο για δόλο και βαριά αμέλεια, δεν προσωποκρατείται, ενώ δεν υπέχει και οποιαδήποτε αστική, ποινική ή άλλη ευθύνη για χρέη της υπό ειδική διαχείριση εταιρίας, ανεξάρτητα από το χρόνο βεβαίωσης τους και το χρόνο στον οποίο ανάγονται.

3.3. Εκδίκαση της αίτησης- Προληπτικά μέτρα- Έκδοση απόφασης- Αποτελέσματα.

Σύμφωνα με το άρ. 70, παρ. 1 αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της αίτησης είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας του οφειλέτη, το οποίο δικάζει με τη

---

¹¹⁵ Ενδεικτικά ΜΠΗρακ 163/2019, δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας¹¹⁶. Κατά της σχετικής απόφασης δεν επιτρέπεται η άσκηση τακτικών ή εκτάκτων ενδίκων μέσων, επιτρεπόμενης όμως της άσκησης αίτηση ανάκλησης της απόφασης κατ' άρθρο 758 ΚΠολΔ και τριτανακοπής κατ' αυτής κατ' άρθρο 583 και 773 ΚΠολΔ¹¹⁷. Ο περιορισμός αυτός κρίθηκε συνταγματικός με την 4814/2018 απόφαση του ΜΠΠειρ¹¹⁸.

Η συζήτηση της αίτησης ορίζεται δικάσιμος εντός διμήνου από την υποβολή της, ενώ αντίγραφο της με συνημμένη την πράξη ορισμού συζήτησης κοινοποιείται στην οφειλέτιδα επιχείρηση και δημοσιεύεται στο Γ.Ε.ΜΗ. δεκαπέντε (15) τουλάχιστον ημέρες πριν την ορισθείσα δικάσιμο. Μάλιστα σύμφωνα με την ορθότερη άποψη, η σχετική προθεσμία των δεκαπέντε (15) ημερών αφορά την πραγματική ανάρτηση της αίτησης στο Γ.Ε.ΜΗ. και όχι η απλή καταχώριση, καθώς μόνο τότε ολοκληρώνεται η δημοσιότητα σύμφωνα με το νόμο¹¹⁹. Η οφειλέτιδα επιχείρηση προκειμένου να εκφράσει την αντίρρησή της για την υπαγωγή της σε ειδική διαχείριση οφείλει να ασκήσει κύρια παρέμβαση με αίτημα την απόρριψη της αίτησης, για την οποία απαιτείται κατάθεση σχετικού δικογράφου τρεις (3) τουλάχιστον μέρες πριν τη συζήτηση της αίτησης¹²⁰¹²¹. Οι πρόσθετες παρεμβάσεις λοιπών πιστωτών και όσων προσώπων έχουν έννομο συμφέρον, ζητώντας την αποδοχή της αίτησης ασκούνται προφορικά κατά τη διαδικασία συζήτησης της αίτησης. Ο αρμόδιος Πρόεδρος μπορεί να διατάξει την κλήτευση ενός ή

---

¹¹⁶ Στη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας αντίθετα με τα ισχύοντα στις εν γένει πολιτικές δίκες, ισχύει το *ανακριτικό σύστημα*, δηλαδή το δικαστήριο δεν δεσμεύεται από τα προσκομισθέντα αποδεικτικά μέσα, αλλά μπορεί να διατάζει κάθε μέτρο πρόσφορο για την εξακρίβωση πραγματικών γεγονότων, ακόμη και εκείνων που δεν έχουν προταθεί και ιδιαίτερα γεγονότων που συντελούν στη προστασία των ενδιαφερομένων ή της έννομης σχέσης ή του γενικότερου κοινωνικού συμφέροντος. Στον αντίποδα αυτού, βρίσκεται το *συζητητικό σύστημα*, όπου ισχύει η συγκέντρωση του πραγματικού υλικού αποκλειστικά με ευθύνη των διαδίκων.

¹¹⁷ Προβληματισμούς ως προς την προσφορότητα των δυνατοτήτων αυτών εκφράζει ο *I. Βενιέρης*, ως άνω, σελ. 507 κ.ε.

¹¹⁸ Δημοσιευμένη στο ΔΕΕ 2019, σελ. 580, με παρατηρήσεις *B. Χατζηϊωάννου*.

¹¹⁹ *Γ. Σωτηρόπουλος*, Ζητήματα δικονομικού και ουσιαστικού δικαίου της διαδικασίας ειδικής διαχείρισης των αρ. 68 επ. Ν. 4307/2014, ΔΕΕ 2/2018, σελ. 156 κ.ε.

¹²⁰ Ως προς τη δικονομική θέση της οφειλέτιδας επιχείρησης έχουν εκφραστεί ποικίλες απόψεις, σχετικά παραπέμπουμε στον *Γ. Σωτηρόπουλο* Ζητήματα δικονομικού και ουσιαστικού δικαίου της διαδικασίας ειδικής διαχείρισης των αρ. 68 επ. Ν. 4307/2014, ΔΕΕ 2/2018, σελ. 158 κ.ε.

¹²¹ Προκειμένου να μην παρακωλύεται η πορεία της αίτησης, ρητά η παρ. 2 του άρ. 70 επισημαίνει ότι τυχόν ορισμός διαφορετικής δικασίμου της κύριας παρέμβασης δεν αποτελεί λόγο αναβολής της συζήτησης της αίτησης κατά την προσδιορισθείσα δικάσιμο.

περισσότερων πιστωτών. Τέλος, η κατάθεση της αναστέλλει την εξέταση αιτήσεων επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης και κήρυξης της πτώχευσης, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρ. 70.

Σύμφωνα με το άρ. 70, παρ. 3, από την κατάθεση της αίτησης, οποιοδήποτε πρόσωπο με έννομο συμφέρον μπορεί να ζητήσει την αναστολή των διώξεων από τους πιστωτές χωρίς διακρίσεις και εξαιρέσεις, το δικαστήριο δικάζοντας με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων διατάσσει κάθε μέτρο πρόσφορο για την αποφυγή κάθε επιζήμιας μεταβολής της εταιρικής περιουσίας. Τα μέτρα ισχύουν μέχρι την έκδοση απόφασης επί της αίτησης. Η αναστολή ισχύει αυτοδικαίως και για τους λοιπούς συνοφειλέτες της ίδιας απαίτησης, ενώ απαγορεύεται η μεταβολή της περιουσίας τόσο του οφειλέτη, όσο και των τυχόν συνοφειλετών (π.χ. εγγυητών).

Σε περίπτωση που διαπιστωθεί από το δικαστήριο ότι συντρέχουν οι ως άνω προϋποθέσεις δέχεται την αίτηση και διορίζει τον προτεινόμενο στην αίτηση ειδικό διαχειριστή, εκτός αν υπάρχει πέραν της κύριας αίτησης και άλλη ή κύρια παρέμβαση με αίτημα τον ορισμού άλλου προσώπου ειδικού διαχειριστή, οπότε και ορίζεται ο καταλληλότερος σύμφωνα με την κρίση του δικαστηρίου. Όπως ανωτέρω αναφέρθηκε, ο ειδικός διαχειριστής οφείλει να ασκήσει τα καθήκοντά του εντός διαστήματος είκοσι τεσσάρων (24) μηνών από τη δημοσίευση της απόφασης περί υπαγωγής στη διαδικασία, με δυνατότητα παράτασης έξι (6) επιπλέον μηνών. Η απόφαση επί της αίτησης για υπαγωγή σε ειδική διαχείριση εκδίδεται εντός ενός (1) μηνός από τη συζήτηση και δημοσιεύεται αμελλητί στο Γ.Ε.ΜΗ. με επιμέλεια του οφειλέτη ή οποιουδήποτε άλλου έχει έννομο συμφέρον. Όπως παραπάνω επισημάνθηκε απαγορεύεται η άσκηση ενδίκων μέσων κατά της απόφασης με εξαίρεση την άσκηση έφεσης σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης, η οποία ασκείται σύμφωνα με το άρ. 71, παρ. 6, εντός τριάντα (30) ημερών από τη δημοσίευση της απόφασης, για τη δε συζήτηση της έφεσης ορίζεται δικάσιμος εντός διμήνου από την υποβολή της. Περαιτέρω, η απόφαση περί αποδοχής της αίτησης υπόκειται σε άσκηση τριτανακοπής κατά τα οριζόμενα στην παρ. 5.

Κύρια συνέπεια αποδοχής της αίτησης είναι η αυτοδίκαιη αναστολή των ατομικών διώξεων σε περίπτωση που δεν είχε αυτή χορηγηθεί κατόπιν αίτησης ασφαλιστικών μέτρων και ειδικότερα η αναστολή καταλαμβάνει ρητά στο άρ. 72 τα

μέτρα διοικητικής εκτέλεσης από το Δημόσιο και τους ΦΚΑ, καθώς και τα μέτρα διασφάλισης της οφειλής κατά τις διατάξεις του άρθρου 46 του ν. 4174/2013. Περαιτέρω συνέπειες είναι: α) η παύση της συνολικής εξουσίας των καταστατικών οργάνων διοίκησης του οφειλέτη, σε περίπτωση ανώνυμης εταιρίας παύει η εξουσία της Γενικής Συνέλευσης και του Διοικητικού Συμβουλίου, β) η άμεση ανάληψη της εξουσίας διοίκησης και διαχείρισης από τον ειδικό διαχειριστή, ο οποίος αναλαμβάνει την εκπροσώπηση της εταιρίας έναντι τρίτων και τη διεκπεραίωση των τρεχουσών συναλλαγών, συμπεριλαμβανομένης και της σύνταξης οικονομικών καταστάσεων, καθώς αναστέλλεται η εξουσία της Γενικής Συνέλευσης για έγκριση των οικονομικών καταστάσεων κατά την παρ. 2 του άρ. 72¹²². Τέλος, σύμφωνα με την παρ. 3 η υπαγωγή της επιχείρησης σε καθεστώς ειδικής διαχείρισης δεν αποτελεί, σπουδαίο λόγο για την καταγγελία των εκκρεμών συμβατικών σχέσεων ούτε λόγο ανάκλησης των διοικητικών αδειών. Σύμφωνα δε με την παρ. 4, ο ειδικός διαχειριστής δύναται να αιτείται την έκδοση ή ανανέωση διοικητικών αδειών κάθε είδους ή και να προβαίνει σε δικαιοπραξίες που σκοπούν την επωφελέστερη εκμετάλλευση του ενεργητικού, στοιχείο που επιβεβαιώνει το σκοπό της όλης διαδικασίας ειδικής διαχείρισης που είναι η εκποίηση του ενεργητικού σε όσο το δυνατόν υψηλότερη τιμή ενόσω λειτουργεί η επιχείρηση με σκοπό να μην απαξιωθεί η περιουσία της.

3.4. Η διαδικασία της ειδικής διαχείρισης από τον διαχειριστή.

Στα άρθρα 73-77 περιγράφεται η διαδικασία της ειδικής διαχείρισης από τον διαχειριστή. Ο τελευταίος αναλαμβάνει τη διοίκηση της επιχείρησης με συνδρομή της δημόσιας αρχής, συντάσσει αμελλητί απογραφή των στοιχείων της επιχείρησης, και εν συνεχεία καταρτίζει με βάση την απογραφή υπόμνημα προσφοράς, στο οποίο αναφέρεται και κάθε πληροφορία χρήσιμη για την εικόνα του ενεργητικού της, όπως για παράδειγμα η ημερομηνία λήξης ισχύος της προστασίας σημάτων και λοιπών δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Στη συνέχεια ο διαχειριστής κοινοποιεί πρόσκληση για διενέργεια δημόσιου πλειοδοτικού διαγωνισμού, είτε ενός

---

¹²² Π. Παναγιώτου, Συμφωνίες αναδιάρθρωσης χρεών για διάσωση της επιχείρησης στην προπρωχευτική διαδικασία εξυγίανσης και ειδικής εκκαθαριστικής διαχείρισης, ΝοΒ 2018, σελ. 190.

συνολικού, είτε περισσότερων ανάλογα με τις παραγωγικές μονάδες της επιχείρησης. Επισημαίνεται ότι εκκρεμότητας της διαδικασίας ο διαχειριστής οφείλει να λειτουργεί η επιχείρηση και μάλιστα έχει τη δυνατότητα για το σκοπό αυτό να συνάπτει και νέες συμβάσεις χρηματοδότησης. Ζήτημα δημιουργήθηκε με την υποχρέωση της οφειλέτιδας εταιρίας να προσκομίζει στο τραπεζικό ίδρυμα ασφαλιστική και φορολογική ενημερότητα για τη σύναψη σχετικής σύμβασης, καθώς όπως ήταν λογικό η πλειοψηφία των επιχειρήσεων υπό ειδική διαχείριση δεν ήταν σε θέση να εκδώσουν τα σχετικά πιστοποιητικά λόγω οφειλών τους προς το Δημόσιο και τους ΦΚΑ και τυχόν κατάφαση τέτοιας υποχρέωσης θα έθετε σε κίνδυνο το σκοπό της ειδικής διαχείρισης. Ο νομοθέτης αφουγκραζόμενος τα όσα επεσήμανε η θεωρία¹²³, με το άρ. 34 παρ.3 Ν.4599/2019, τροποποίησε την παρ.5 του άρ. 75, ορίζοντας ρητά ότι *η υπό ειδική διαχείριση επιχείρηση απαλλάσσεται από την υποχρέωση να προσκομίσει αποδεικτικό ενημερότητας της φορολογικής διοίκησης και ασφαλιστική ενημερότητα για τη σύναψη της σύμβασης μεταβίβασης, για τη λήψη δανείων, πιστοδοτήσεων και χρηματοδοτήσεων οποιασδήποτε μορφής, καθώς και για κάθε άλλη συναλλαγή με το Δημόσιο, καθ' όλη τη διάρκεια της ειδικής διαχείρισης.*

Η πρόσκληση διενέργειας δημόσιου πλειοδοτικού διαγωνισμού δημοσιεύεται με επιμέλεια του διαχειριστή σε δύο καθημερινής πανελλήνιας κυκλοφορίας εφημερίδες, στο Γ.Ε.ΜΗ. και στο Δελτίο Δικαστικών Δημοσιεύσεων του ΕΤΑΑ-ΤΑΝ και σε αντίστοιχες αναρτήσεις στην ιστοσελίδα της επιχείρησης και στο πληροφοριακό σύστημα της Φορολογικής Διοίκησης, όπως ορίζεται στην με αρ. πρωτ. Δ.ΕΙΣΠΡ.Ε 1042495 ΕΞ 2017 απόφαση του Διοικητή της ΑΑΔΕ. Στην παραπάνω πρόσκληση αναφέρεται η ημερομηνία της κατάθεσης των δεσμευτικών προτάσεων των ενδιαφερομένων, η ημερομηνία του πλειστηριασμού ορίζεται σε διάστημα 20-40 ημερών κατ' ανώτερο όριο από τη δημοσίευση της πρόσκλησης, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρ. 73. Περαιτέρω, στην πρόσκληση αναφέρονται και οι λοιποί όροι του σχετικού πλειοδοτικού διαγωνισμού, μεταξύ των οποίων περιέχεται η δέσμευση ότι με την υπογραφή της σύμβασης μεταβίβασης θα καταβάλλεται τοις μετρητοίς το

---

¹²³ Δ. Αυγητίδης, ως άνω, σελ. 230 κ.ε.

σύνολο του τιμήματος, ενώ περιλαμβάνεται και το κείμενο της σύμβασης μεταβίβασης.

Με την παρέλευση της προθεσμίας ο διαχειριστής αποσφραγίζει τις υποβληθείσες προσφορές, ορίζει τον πλειοδότη και συντάσσει σχετική έκθεση που κοινοποιείται σε όσους νόμιμα κατέθεσαν προσφορές και υποβάλλεται στο Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας της οφειλέτιδας επιχείρησης με σχετική αίτηση αποδοχής της. Σε περίπτωση που έχει κατατεθεί μία μόνο πρόταση, ο ειδικός διαχειριστής συγκαλεί τη συνέλευση των πιστωτών, στους οποίους δέκα (10) μέρες πριν τη συνέλευση κοινοποιεί την έκθεσή του, ώστε οι τελευταίοι με πλειοψηφία επί του συνόλου των εκπροσωπούμενων στη συνέλευση απαιτήσεων να αποφασίσουν την υποβολή της έκθεσης στο δικαστήριο.

Σε περίπτωση που: α) δεν υποβληθεί καμία προσφορά ή β) υποβληθεί μία προσφορά η οποία δεν εγκρίνεται από τη συνέλευση πιστωτών, η διαδικασία θεωρείται κατ' αρχήν λήξασα και ο ειδικός διαχειριστής υποχρεούται να υποβάλει αίτηση πτώχευσης σε βάρος του οφειλέτη. Ωστόσο, με το αρ. 64, παρ.3 και 4 Ν. 4647/2019 εισήχθη η δυνατότητα διενέργειας δεύτερου διαγωνισμού. Όπως επισημαίνει και η Αιτιολογική Έκθεση του νόμου¹²⁴, δίνεται πλέον η δυνατότητα στον ειδικό διαχειριστή να αποφασίσει τη διενέργεια δεύτερου διαγωνισμού παρά την μη ευδοκίμηση του πρώτου, αν κατά την κρίση του ο δεύτερος διαγωνισμός έχει πιθανότητες επιτυχίας. Άλλωστε, ο ειδικός διαχειριστής είναι σε θέση να γνωρίζει τις πραγματικές και νομικές καταστάσεις περί το ενεργητικό, την εν γένει αγορά των υποψηφίων προσφερόντων, αλλά και τις περιστάσεις συνέτρεχαν ή δεν συνέτρεχαν στον πρώτο διαγωνισμό. Ο ίδιος επιλέγει κατά την κρίση του αν θα προκηρύξει επόμενο διαγωνισμό για το σύνολο ή τμήμα του ενεργητικού στο χρόνο ισχύος της διαδικασίας, κάνοντας σύντομη μνεία των λόγων, που δικαιολογούν την επιλογή του. Τέλος, σε περίπτωση που ο αρχικός διαγωνισμός δεν ήταν συνολικός, αλλά υπήρχαν ξεχωριστοί διαγωνισμοί ανά τμήματα ενεργητικού και κάποιοι από αυτούς δεν ευδοκίμησαν, τότε για τα εναπομείναντα τμήματα ισχύουν τα ως άνω.

---

¹²⁴ Δημοσιευμένη στο <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/k-katepeigousesRithm-eis.pdf>, σελ. 28-29.

Αν ο ειδικός διαχειριστής κρίνει ότι ένας δεύτερος διαγωνισμός δεν θα είναι γόνιμος, τότε υποβάλλει αίτηση πτώχευσης της επιχείρησης ή επαναφέρει προς συζήτηση τυχόν προγενεστέρως κατατεθείσα, η συζήτηση της οποίας είχε ανασταλεί με την κατάθεση της αίτησης υπαγωγής στην ειδική διαχείριση.

Σε περίπτωση που υποβληθούν περισσότερες προσφορές και επιλεγεί ο πλειοδότης ή σε περίπτωση υποβολής μίας πρότασης και αποδοχής αυτής από τη συνέλευση πιστωτών, ο ειδικός διαχειριστής υποβάλλει αίτηση αποδοχής της προσφοράς προς το δικαστήριο. Το δικαστήριο διαπιστώνει τους παραπάνω όρους νομιμότητας της διαδικασίας και ανακηρύσσει τον αγοραστή που πλειοδότησε και ορίζει εισηγητή δικαστή για τις ανάγκες διανομής του εκπλειστηριάσματος. Κατά της απόφασης αποδοχής δεν ασκείται ένδικο μέσο, μόνο τριτανακοπή κατά τα οριζόμενα στο άρ. 74 παρ. 4. Η απόφαση, τέλος, δημοσιεύεται σε περίληψη στο Γ.Ε.ΜΗ.

Στη συνέχεια, ο ειδικός διαχειριστής εντός πέντε (5) εργασίμων ημερών από τη δημοσίευση της απόφασης αποδοχής απευθύνει εγγράφως προς τον αγοραστή πρόσκληση για υπογραφή της σύμβασης μεταβίβασης και εφόσον ο αγοραστής καταβάλει εμπρόθεσμα και προσηκόντως, συντάσσεται πράξη εξόφλησης, η οποία επισυνάπτεται στη σύμβαση και επέχει θέση περίληψης κατακυρωτικής έκθεσης του άρθρου 1005 ΚΠολΔ, δηλαδή η μεταγραφή της πράξης στα οικεία βιβλία των Υποθηκοφυλακείων και στα φύλλα των Κτηματολογικών Γραφείων, κατά περίπτωση, έχει ως αποτέλεσμα την εξάλειψη τυχόν υφιστάμενων βαρών. Όπως παραπάνω τονίστηκε, οι σχετικές μεταβιβάσεις ακινήτων γίνονται ατελώς, δεν οφείλονται φόροι και τέλη με ρητή εξαίρεση για το ΦΠΑ, ενώ η οφειλέτιδα επιχείρηση απαλλάσσεται και από την υποχρέωση προσκόμισης πιστοποιητικών φορολογικής και ασφαλιστικής ενημερότητας. Ως προς τις αμοιβές συμβολαιογράφων και λοιπών τρίτων, αυτές περιορίζονται κατά παραπομπή στο άρ. 134 ΠτωχΚ σε ποσοστό 30% των νόμιμων ποσών.

Τέλος ως προς τις εκκρεμείς συμβάσεις, με ειδική αναφορά στις εργασιακές σχέσεις ισχύουν τα ίδια με τη διαδικασία της εξυγίανσης, δηλαδή εφαρμοστέο είναι το άρ. 106δ, παρ. 1 ΠτωχΚ¹²⁵, το οποίο παραπέμπει στο άρ. 33 ΠτωχΚ. Ειδικότερα, οι εκκρεμείς συμβάσεις μεταφέρονται σε άλλο πρόσωπο (που προφανώς πρέπει να

---

¹²⁵ Πριν την τροποποίηση του Ν. 4412/2016 εφαρμοστέο το άρ. 106θΠτωχΚ.

συναινεί και αυτό) μόνο στο μέτρο που η μεταφορά τους αποφασίζεται από τον σύνδικο/ειδικό διαχειριστή. Πρακτικά, ο ειδικός διαχειριστής επιλέγει αν αντικείμενο του προς μεταβίβαση συνόλου περιουσίας είναι και οι εκκρεμείς εργασιακές συμβάσεις¹²⁶.

Μετά την υπογραφή της σύμβασης μεταβίβασης, ο ειδικός εκκαθαριστής αμελλητί δημοσιοποιεί, κατά τα οριζόμενα στο άρ. 73 παρ.4, πρόσκληση αναγγελίας των απαιτήσεων των πιστωτών και οι πιστωτές έχουν υποχρέωση να αναγγείλουν τις απαιτήσεις τους εντός μηνός από τη δημοσιοποίηση της πρόσκλησης. Ο διαχειριστής αρχικά αφαιρεί από το προϊόν της εκποίησης τα έξοδα της διαδικασίας, στα οποία περιλαμβάνονται και οι δαπάνες λειτουργίας της και αποδίδει τα σχετικά ποσά συμμέτρως στους δικαιούχους, επαληθεύει τις απαιτήσεις και συντάσσει πίνακα κατάταξης πιστωτών σύμφωνα με τα άρθρα 153-163 ΠτωχΚ, κατά περίπτωση. Στη συνέχεια, διανέμεται το προϊόν της εκποίησης στους πιστωτές των οποίων η απαίτηση έχει επαληθευτεί με τη συνδρομή του εισηγητή δικαστή.

Κατά το άρ. 76, η διαδικασία ειδικής διαχείρισης περατώνεται επιτυχώς, εφόσον σε διάστημα είκοσι τεσσάρων (24) μηνών από τη δημοσίευση της δικαστικής απόφασης που διέταξε την υπαγωγή του οφειλέτη στη διαδικασία και με δυνατότητα περαιτέρω παράτασης έξι (6) μηνών, ολοκληρωθεί η μεταβίβαση τουλάχιστον του 90% του συνόλου του ενεργητικού της επιχείρησης ως λογιστική αξία, οπότε και ο διαχειριστής υποβάλλει αίτηση πτώχευσης ή επαναφέρει προς συζήτηση τυχόν ήδη κατατεθείσα. Αν κατά το ανωτέρω διάστημα εκκρεμεί προς συζήτηση ή έκδοση απόφασης, αίτηση αποδοχής πρότασης με την οποία επιτυγχάνεται η διάθεση τουλάχιστον του 90% του συνόλου του ενεργητικού της, τότε η ειδική διαχείριση παρατείνεται αυτοδικαίως μέχρι την έκδοση της σχετικής απόφασης και τη διενέργεια των μεταβιβαστικών πράξεων.

Σε περίπτωση που ο διαχειριστής εκτιμά ότι το προϊόν της ρευστοποίησης επαρκεί για την ικανοποίηση όλων των αναγγελθέντων δανειστών υποβάλλει αίτημα στο δικαστήριο για παράταση του διορισμού του, προκειμένου να προβεί στη διάθεση του προϊόντος της ρευστοποίησης στους δανειστές. Σε τέτοια περίπτωση,

---

¹²⁶ Βλ. αναλυτικά, Δ. Ζερδελής-Γ. Ψαρουδάκης, Μεταβίβαση επιχείρησης στο πλαίσιο διαδικασίας ειδικής διαχείρισης (Ν 4307/2014) και ζητήματα εργατικού δικαίου, ΔΕΕ 2019, σελ. 1377 κ.ε.

παύει η εξουσία του ειδικού διαχειριστή και ο οφειλέτης ή σε περίπτωση νομικού προσώπου τα εταιρικά όργανα επανακτούν τη διοίκηση του προσώπου. Σε αντίθετη περίπτωση, ο διαχειριστής υποβάλλει αίτηση πτώχευσης, κατά τα ως άνω οριζόμενα.

Στην περίπτωση που η διαδικασία δεν έχει ολοκληρωθεί κατά τα παραπάνω, εντός του ανωτέρω διαστήματος είκοσι τεσσάρων (24) (συν έξι) μηνών από τη δημοσίευση της δικαστικής απόφασης υπαγωγής, τότε και πάλι ο ειδικός διαχειριστής καταθέτει αίτηση πτώχευσης ή επαναφέρει προς συζήτηση την ήδη κατατεθείσα.

3.5. Συμπεράσματα.

Από όσα παραπάνω αναλύθηκαν προκύπτει ότι αμφότερες οι διαδικασίες της εξυγίανσης και της ειδικής διαχείρισης έχουν ως σκοπό τη διάσωση της επιχείρησης που βρίσκεται σε καθεστώς αφερεγγυότητας με ειδοποιό διαφορά μεταξύ των δύο, το πρόσωπο του φορέα. Πρόσφατα και συγκεκριμένα από την 01-06-2021 για τις παραπάνω διαδικασίες εφαρμόζεται ο Ν. 4738/2020 («πτωχευτικός νόμος»), ο οποίος περιλαμβάνει το δίκαιο της αδυναμίας πληρωμών, τόσο φυσικών, όσο και νομικών προσώπων και ενοποιεί σε ένα νομοθέτημα όλες τις παλαιές διαδικασίες παραπτωχευτικές και πτωχευτικές. Όπως σχολιάστηκε¹²⁷, με το νέο νόμο το πτωχευτικό δίκαιο καθίσταται ουσιαστικά δίκαιο συλλογικής, καθολικής αναγκαστικής εκτέλεσης, που υλοποιείται με πράξη και με εποπτεία της πολιτείας, ευρισκόμενο στον αντίποδα της ρυθμιζόμενης στον ΚΠολΔ ατομικής και ειδικής αναγκαστικής εκτέλεσης.

Όσον αφορά τη διαδικασία της εξυγίανσης, αυτή διατηρεί τον χαρακτήρα και τη βασική δομή του προηγούμενου καθεστώτος, αποτελεί πλέον τη μόνη προπτωχευτική διαδικασία που αφορά το σύνολο των δανειστών του οφειλέτη, ενώ ως προς τις προϋποθέσεις υπαγωγής ακολουθείται εν πολλοίς το προηγούμενο μοντέλο.

---

¹²⁷ Σ. Ψυχομάνης, Πτωχευτικό Δίκαιο (Με βάση το Νόμο 4738/2020), εκδ. Σάκκουλα, 2021, σελ. 4.

Αναφορικά δε με την διαδικασία της ειδικής διαχείρισης, αυτή πλέον εντάσσεται στην πτωχευτική διαδικασία, καθώς πλέον κατατίθεται αίτηση πτώχευσης με αίτημα την εκποίηση του συνόλου του ενεργητικού της επιχείρησης ή επιμέρους λειτουργικών συνόλων, με όρους όμοιους με το προγενέστερο καθεστώς. Καινοτομία του νέου νόμου αποτελεί η απλοποιημένη διαδικασία πτώχευσης μικρού αντικειμένου για την οποία ο οφειλέτης οφείλει να πληροί τουλάχιστον δύο από τα τρία παρακάτω κριτήρια: α) μέχρι 350.000 ευρώ περιουσιακά στοιχεία, β) μέχρι 700.000 ευρώ καθαρό κύκλο εργασιών και γ) μέχρι 10 άτομα απασχολούμενων, με την προϋπόθεση ότι ο κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 1.500.000 ευρώ, πρόκειται δηλαδή για τις *πολύ μικρές οντότητες* των Ε.Λ.Π.

Ο νέος νόμος εφαρμόζεται στο σύνολο των διατάξεών του από 01-06-2021 και αποτελεί μία προσπάθεια ενοποίησης των σχετικών με την προπτωχευτική, παραπτωχευτική και πτωχευτική διαδικασία αντιμετώπισης αφερεγγυότητας φυσικών και νομικών προσώπων, καθώς και εναρμόνισης της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία ΕΕ 2019/1023 και μένει να κριθεί στην πράξη, αν οι καινοτομίες που επιφέρει κυρίως στο πλαίσιο της απλοποίησης των διαδικασιών θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση της αφερεγγυότητας των επιχειρήσεων, ιδίως και μετά την πανδημία covid-19.

Τελικά Συμπεράσματα.

Η οικονομική κρίση των τελευταίων ετών οδήγησε πολλές επιχειρήσεις σε καθεστώς αφερεγγυότητας, ενώ η πανδημία covid-19 επιδείνωσε τα οικονομικά δεδομένα για την πλειοψηφία των επιχειρήσεων. Εν μέσω αυτών των συνθηκών οι διοικήσεις καλούνται να λάβουν μέτρα αναδιάρθρωσης, αξιοποιώντας τόσο τις κλασικές, γνωστές στρατηγικές, όσο και τα εργαλεία που παρέχει ο νόμος.

Η εξυγίανση αποτελεί ένα μέσο που έχει στόχο την αναδιάρθρωση της επιχείρησης, με αμετάβλητο το πρόσωπο του φορέα, παρέχοντας και την ασφάλεια της αναστολής των ατομικών διώξεων, διευκολύνοντας με τον τρόπο αυτό το έργο αναδιάρθρωσης. Ωστόσο, οι πρακτικές του παρελθόντος που καταστρατηγούσαν το νόμο με σκοπό την παροχή της αναστολής και την απογύμνωση της εταιρικής περιουσίας έβλαψαν το θεσμό και έθεσαν εν αμφιβόλω την αποτελεσματικότητά του ως μέτρο διάσωσης μίας επιχείρησης με προοπτικές ανάκαμψης.

Η ειδική διαχείριση αποτέλεσε ένα εργαλείο των πιστωτών που στόχευε στη ρευστοποίηση της αφερέγγυας και μη βιώσιμης επιχείρησης ως συνόλου ή κλάδων αυτής με σκοπό την ικανοποίησή τους. Η πραγματικότητα έδειξε ότι όντως λειτούργησε ως μέσο ρευστοποίησης και είχε ως αποτέλεσμα τη σχετικά γρήγορη ικανοποίηση μέρους απαιτήσεων των πιστωτών. Κατά τη γνώμη μας, λόγω των πλειοψηφιών που απαιτεί ο νόμος και της κατάταξης των πιστωτών σύμφωνα με τον ΚΠολΔ, ωφελεί κυρίως πιστώτριες Τράπεζες και όχι τους απλούς προμηθευτές, καθιστώντας ουσιαστικά το θεσμό μη αποτελεσματικό για την ποσοτική πλειοψηφία των δανειστών.

Οι αλλαγές που επέφερε ο νόμος 4738/2020 θεωρούμε ότι βοηθούν στην απλοποίηση των διαδικασιών, ωστόσο δεν παρέχονται κάποιες διευκολύνσεις, όπως ελαφρύνσεις φορολογικού αντικειμένου στους πιστωτές, προκειμένου να συμμετέχουν στις σχετικές διαδικασίες εξυγίανσης και ειδικής διαχείρισης. Στοιχείο που θα είχε ως αποτέλεσμα την αποτελεσματικότερη λειτουργία των διαδικασιών.

Βιβλιογραφία.

- Αλεξανδρίδου Ε., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2019.
- Αναγνωστοπούλου Αικ., Τα προληπτικά μέτρα στη διαδικασία εξυγίανσης, ΧριΔ 2013, σελ. 473 επ.
- Αυγητίδης Δ., Χρηματοδότηση εταιρίας υπό ειδική διαχείριση, ΧριΔΔ 2019, σελ. 227 κ.ε.
- Αυγητίδης Δ., Διαδικασία εξυγίανσης: Μια προσωρινή αποτίμηση, ΔΕΕ 2014, σελ. 291 επ.
- Αυγητίδης Δ., Ο Πτωχευτικός Κώδικας του 2007, Η αλλαγή κατεύθυνσης του ελληνικού δικαίου αφερεγγυότητας, ΕΕμπΔ 2007, σελ. 542 επ.
- Βενιέρης Ι., Προβληματισμοί και ερμηνευτικές προσεγγίσεις ως προς την ειδική διαχείριση των αρ. 68 κ.ε. ν. 4307/2014, ΕΕμπΔ 2018, σελ. 512 κ.ε.
- Ζερδελής Δ. - Ψαρουδάκης Γ., Μεταβίβαση επιχείρησης στο πλαίσιο διαδικασίας ειδικής διαχείρισης (Ν 4307/2014) και ζητήματα εργατικού δικαίου, ΔΕΕ 2019, σελ. 1377 κ.ε.
- Καδόγλου Μ. και Δ. Παπαδόπουλος, Εταιρική αναδιάρθρωση (corporate restructuring) στο πλαίσιο της διεθνούς βιβλιογραφίας και της ελληνικής πραγματικότητας (άρ. 9, παρ. 2 Ν. 3299/2004), Επιχείρηση 2011, σελ.685 κ.ε.
- Κοτσίρης Λ., Πτωχευτικό Δίκαιο, εκδ. Σάκκουλα, 2016.
- Κοτσίρης Λ., Η διαδικασία συνδιαλλαγής κατά τον Πτωχευτικό Κώδικα, εκδ. Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2010.
- Λιακόπουλος Α., Δίκαιο εξυγίανσης και εκκαθάρισης επιχειρήσεων, Π.Ν. Σάκκουλας, 1994.
- Μάζης Π., Και πάλι το ζήτημα των ασφαλειών τρίτων για οφειλές που ρυθμίζονται με προπτωχευτική συμφωνία εξυγίανσης, ΔΕΕ 2017, σελ. 40 επ.
- Μικρουλέα Α., Όρια δράσης και Ευθύνη των Εταιρικών Διοικητών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2013.

Μιχαλόπουλος Γ., Η αποδραματοποίηση της πτώχευσης κατά το ισχύον δίκαιο του Πτωχευτικού Κώδικα, ΕΕμπΔ 2009, σελ. 729 επ.

Μιχαλόπουλος Γ., Η επαναξιολόγηση των προτεραιοτήτων στο πτωχευτικό δίκαιο, Κριτικές παρατηρήσεις συγκριτικού δικαίου με ευκαιρία το νέο γαλλικό νόμο περί πτωχεύσεως, ΕΕμπΔ 1985, σελ. 553 επ.

Μιχαλόπουλος Γ., Η προληπτική και η θεραπευτική ενέργεια των μέτρων για την εξυγίανση των επιχειρήσεων, ΕΕμπΔ 1985, σελ. 37 επ.

Μιχαλόπουλος Γ., Οι προπτωχευτικές διαδικασίες αφερεγγυότητας του Πτωχευτικού Κώδικα, Από την συνδιαλλαγή, επιστροφή στην εξυγίανση, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2013, σελ. 61 επ., 135 επ.

Παϊζης Α., Η «πιθανότητα αφερεγγυότητας» ως προϋπόθεση υπαγωγής στη διαδικασία εξυγίανσης – Μία πρώτη ερμηνευτική προσέγγιση, ΔΕΕ 2016, σελ. 8 επ.

Παναγιώτου Π., Συμφωνίες αναδιάρθρωσης χρεών για διάσωση της επιχείρησης στην προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης και ειδικής εκκαθαριστικής διαχείρισης, ΝοΒ 2018, σελ. 190 κ.ε.

Παπαδάκης Β, Στρατηγική των Επιχειρήσεων: Ελληνική και Διεθνής Εμπειρία, εκδ. Μπένου 2012, σελ. 307 κ.ε.

Παπαδόπουλος Δ., Ο προσδιορισμός της αξίας-φήμης και πελατείας υπερχρεωμένων-μη βιώσιμων επιχειρήσεων, Επιχείρηση 2017, σελ. 755 κ.ε.

Περάκης Ε., Πτωχευτικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, 2017.

Περάκης Ε., Εισαγωγή στο δίκαιο της εξυγίανσης των επιχειρήσεων- Προβληματικές επιχειρήσεις και Ν.1386/1983, 1987, Π.Ν. Σάκκουλας.

Ρόκας Αλ., Οι πρόσφατες τροποποιήσεις στην πτωχευτική διαδικασία με το ν. 4336/2015, ΧρΙΔ 2015, σελ. 657 επ.

Ρόκας Αλ., Έννοια μη θιγόμενων από τη συμφωνία εξυγίανσης πιστωτών, ΔΕΕ 2017, σελ. 1304.

Ρόκας Αλ., Προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης επιχειρήσεων, Β' έκδ., εκδ. Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2014

Ρόκας Ν., Στοιχεία Πτωχευτικού Δικαίου, Α.Ν. Σάκκουλας, 1996.

Σκαλίδη Χ., Η αναμόρφωση της προπτωχευτικής διαδικασίας εξυγίανσης με το ν. 4446/2016, ΔΕΕ 2017, σελ. 755 επ.

Σουμπενιώτης Δ. και Ταμπακούδης Ι. στο Σύγχρονη Χρηματοοικονομική Ανάλυση και Επενδύσεις, εκδ. ΝΑΜΑΤΑ, 2017.

Σωτηρόπουλος Γ., Ζητήματα δικονομικού και ουσιαστικού δικαίου της διαδικασίας ειδικής διαχείρισης των άρθρων 68 επ. Ν. 4307/2014, ΔΕΕ 2018, σελ. 155 επ.

Σωτηρόπουλος Γ., Ο νέος πτωχευτικός κώδικας: Από την «πτώχευση» στην «εξυγίανση» του ελληνικού πτωχευτικού δικαίου, ΧρΙΔ 2008, σελ. 289 επ.

Φράστανλης Στ., Προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης – Βασικές αρχές και έναρξη της διαδικασίας, ΧρΙΔ 2012, σελ. 407 επ.

Χριστοπούλου Χ., Η διαδικασία εξυγίανσης ως διαχρονικός θεσμός του ελληνικού δικαίου, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016.

Ψυχομάνης Σπ., Πτωχευτικό Δίκαιο (Με βάση το Νόμο 4738/2020), εκδ. Σάκκουλα, 2021.

Ψυχομάνης Σπ., Οι νεώτερες αλλαγές στο πτωχευτικό μας δίκαιο με το ν. 4336/2015, ΕπισκεΔ 2015, σελ. 327 επ

Chr. Paulus/ Στ. Ποταμίτης/ Αλ. Ρόκας/ Ι. Tirado, Το Πτωχευτικό Δίκαιο ως ένας από τους βασικούς πυλώνες της οικονομίας της αγοράς, Κριτική επισκόπηση του ελληνικού Πτωχευτικού Δικαίου, ΔΕΕ 2015, σελ. 1065 επ.

23ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ελλήνων Εμπορικολόγων-Η αντιμετώπιση της αφερεγγυότητας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2014.

John J. McConnell and David J. Denis, Corporate restructuring, Cheltenham, England Elgar, 2005.

Abbass F. Alkhafaji, Corporate transformation and restructuring : a strategic approach, Westport, Conn. Quorum Books, 2001.

Robert A. Wiener, Roger Christian, Insolvency accounting, New York : McGraw-Hill, 1977.

Alaka, Hafiz A.; Oyedele, Lukumon O.; Owolabi, Hakeem A.; Oyedele, Azeez A.; Akinade, Olugbenga O.; Bilal, Muhammad; Ajayi, Saheed O., Critical Factors for Insolvency Prediction- Towards a Theoretical Model for the Construction Industry, δημοσιευμένο στο <https://uwe-repository.worktribe.com/output/900626/critical-factors-for-insolvency-prediction-towards-a-theoretical-model-for-the-construction-industry>